Государственная библиотека СССР

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

СВЕТ арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойн Грозненски городской комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 75 (2700) | КІиранди, 16 сентябрь, 1962 ш. | Мах 2 кеп.

Партийни дешара керда шу

Кадрай идейно - политически кхетам лакхбар, царга бокъонца марксистско - ленински теори Іомаяйтар массаза а хиннад партеи цун Центральни Комитетон чІоаггІа йоакхо еш гІулакх. Из кхетаде хала доацаш а да. Коммунистий идейни боарам лакхагІа ме хул, дикагІа кхоачашъю цар наха юкъера шоай авангардий роль, КПСС XXII съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара уж дикагІа оарцагІбоах.

ТІехьарча шерашка дуккха балхаш даьд вай республика партийни организаце коммунистий идейно-теоретически боарам лакхбеш. ДІадахача дешара шера итташ эзараш парте членаши кандидаташи, комсомольцаши парте боацараши бар чІоаггІа раьза а болаш парте керда Программа, Н. С. Хрущева докладаш, КПСС XXII съезда кхыйола материалаш Іомаеш. Дукхагіа йолча партийни организацеша бокъонца доал дора коммунистий марксистско-ленински дешара, занятей идейни чулоацам хадданза лакхбора, пропагандисташта хІара денна новкъостал дора шоай говзал лакхъе. Цудухьа дешара шу дика чакх а даьлар, дешаш хиннараша шоай идейни боарам дикка лакх а бир.

Республика партийни организацеша керттера балхаш хІанзале даь даьхад кердача партийни дешара шера кийчо яра. Дуккача партийни организацешка тІадоагІача шера хургйола партийни дешара сета формаш белгалъяьй, коммунисташца, комсомольцашца, парте боацарашца беседаш а еш цар мича деша безам ба а хьожаш школашта, кружокашта комплектовани яьй, пропагандисташи теоретически семинарий кулгалхойи къоастабаьб. КПСС райкомий а ерригача юхьанцарча партийни организацей а декхар да партийни дешара керда шу массайолча моттигашка дика вІаштІехьдаькха дІадоладар.

ДІадахача шерий опыто хьахьокх коммунистий дешара шу партийни организацеша бокъонца кийчо а яь дІадоладаьча моттигашка балхаш массаза а дика лелаш хилар. Долче, партийни дешара шера кийчо елга бокъонца уйла тІаяхийта леладе а деза, цу гІулакха юкъе формализм хила йиш а яц. Боккха лоархІам болаш да ханнахьа хІара школа, кружока занятеш ергйола помещенеш къоастаяр, ужаш ханнахьа эшаш йолча оборудованеца Іалашъяр.

Партийни дешара сеть вІашагІйоллаш къаьстта терко е еза марксизм-ленинизм Іомаяра керттера метод йолча ший лоІамерча политически образоване.

Партийни пропаганда шерра дІаяржар, цунах хьадоала беркат, цун идейни чулоацам эггара хьалха пропагандистий теоретически боарамгеи методически знанешкеи хьежжа хул. Цудухьа КПСС райкомаши юхьанцара партийни организацеши декхарийла я партийни дешара кердача шера кийчо еш пропагандисташ харжара а уж кийчбара а къаьстта уйла тІаяхийта, хІара кружок, школа, семинар болх дика довзаш болча кулгалхошца Іалашъяр, шоашта тІалатта доккха гІулакх довзаш а лакха говзал йолаш а хургболаш пропагандисташта кхетам балар.

Кружокийи семинарийи кулгалхой хала йиш яц КПСС теорена а политикана а бокъонца пропаганда е ховш бола, наьха дег чу дужаш дош ала ховш бола нах мара. Цу тайпара нах вай шортта болаш ба хІанз, ужаш хила беза кердача дешара шера пропагандисташ.

Из аьлча вайна дика ца хете а дІадахача шера массанахьа а бацар пропагандисташца бокъонца болх. Цхьаццайолча районашка хан-ханнахьа семинараш яцар пропагандисташца, хІаьта цкъаза ераш а идейни боарам лоха болаш а хулар уж, дикагІа болча пропагандистий опыт дІайоаржаяцар, районна партийни организацена а къахьегамхошта а хьалхашка латта декхараш пропагандисташта дІадовзийтацар. Цу гІулакхаша дикка новкъарле йора занятей идейни боарам лакхбара, теоре практикацара, вахарцара бувзам чІоагІбара.

Партийни дешара юкъе дуккха нах чуозара а цун идейни чулоацам тоабара а мел эшар долаш да кердача дешара шера. Марксизма-ленинизма керттерча дешаех, КПСС историех, политэкономех, философех дола учебникаш да арахийца, эшаш йола дешара пособеш я. Партийни организацей декхар да беррига партийни дешара сете дешаш бола нах ханнахьа учебникашца а кхыча эшача хІамашца а Іалашбара оарцагІъялар.

Кердача дешара шера кийчо еча партийни комитеташта чІоаггІа новкъостал де декхарийла я КПСС райкомий политически просвещене кабинеташ. Предприятей, колхозий, совхозий партийни комитеташка партийни дешара шера кийчо яра гІулакх мишта лел хьажар, партийни дешара сета комплектовани е, пропагандисташ харжа, занятеш йолаялалехьа пропагандисташца семинараш а еш ужаш кердача дешара шера хьалхашка латтача декхарех дІакхетабар — иштта да хІанз царна хьалхашка латта декхараш.

Райкомашкарча дилла болх беш йолча семинарий занятеш хан-ханнахьа хургйола гІулакх вІаштІехьдаккха деза, занятеш е еза хІара пропагандистий группаца къаьст-къаьста, хІаьта пропагандисташта теоретически а методически а знанеш лургйолаш идейни боарам лакха болаш а хила еза ужаш.

Бокъонца кийчо а яь ханнахьа занятеш дІайолаяр партийни дешара дуккхагІа нах юкъеозара, цун идейни чулоацам лакхбара хиланза даргдоаца хьал да.

Кердача шера массанахьа а дІадахача шера кийчо еш пропагандисташ харжара а, цунах хьадоала беркат, цун идейни чулоацам эггара хьалха пропагандистий теоретически боарамгеи методически знанешкеи хьежжа хул. Цудухьа КПСС райкомаши юхьанцара партийни организацеши декхарийла я партийни дешара кердача шера кийчо еш пропагандисташ харжара а уж кийчбара а къаьстта уйла тІаяхийта, хІара кружок, школа, семинар болх дика довзаш болча кулгалхошца Іалашъяр, шоашта тІалатта доккха гІулакх довзаш а лакха говзал йолаш а хургболаш пропагандисташта кхетам балар.

Кружокийи семинарийи кулгалхой хала йиш яц КПСС теорена а политикана а бокъонца пропаганда е ховш бола, наьха дег чу дужаш дош ала ховш бола нах мара. Цу тайпара нах вай шортта болаш ба хІанз, ужаш хила беза кердача дешара шера пропагандисташ.

Из аьлча вайна дика ца хете а дІадахача шера массанахьа а бацар пропагандисташца бокъонца болх. Цхьаццайолча районашка хан-ханнахьа семинараш яцар пропагандисташца, хІаьта цкъаза ераш а идейни боарам лоха болаш а хулар уж, дикагІа болча пропагандистий опыт дІайоаржаяцар, районна партийни организацена а къахьегамхошта а хьалхашка латта декхараш пропагандисташта дІадовзийтацар. Цу гІулакхаша дикка новкъарле йора занятей идейни боарам лакхбара, теоре практикацара, вахарцара бувзам чІоагІбара.

Партийни дешара юкъе дуккха нах чуозара а цун идейни чулоацам тоабара а мел эшар долаш да кердача дешара шера. Марксизма-ленинизма керттерча дешаех, КПСС историех, политэкономех, философех дола учебникаш да арахийца, эшаш йола дешара пособеш я. Партийни организацей декхар да беррига партийни дешара сете дешаш бола нах ханнахьа учебникашца а кхыча эшача хІамашца а Іалашбара оарцагІъялар.

Кердача дешара шера кийчо еча партийни комитеташта чІоаггІа новкъостал де декхарийла я КПСС райкомий политически просвещене кабинеташ. Предприятей, колхозий, совхозий партийни комитеташка партийни дешара шера кийчо яра гІулакх мишта лел хьажар, партийни дешара сета комплектовани е, пропагандисташ харжа, занятеш йолаялалехьа пропагандисташца семинараш а еш ужаш кердача дешара шера хьалхашка латтача декхарех дІакхетабар — иштта да хІанз царна хьалхашка латта декхараш.

Райкомашкарча дилла болх беш йолча семинарий занятеш хан-ханнахьа хургйола гІулакх вІаштІехьдаккха деза, занятеш е еза хІара пропагандистий группаца къаьст-къаьста, хІаьта пропагандисташта теоретически а методически а знанеш лургйолаш идейни боарам лакха болаш а хила еза ужаш.

Бокъонца кийчо а яь ханнахьа занятеш дІайолаяр партийни дешара дуккхагІа нах юкъеозара, цун идейни чулоацам лакхбара хиланза даргдоаца хьал да.

Лоацъе хьажкІаш чуэцара ханаш

Дукха къахьийгад Шаьла района «Шалинский» яхача совхоза пхелагІча отделене Ибрагимов Іаьла керте латтача тракторно - полеводчески бригада механизаторашеи полеводашеи гибридни хьажкІаш кхееш.

ХІанз геттара сихденнад цо леладеча кхашкара балхаш: чуэцаш латт хьажкІаш. Іурра денз сарралца шоай мотораш увгІадеш йоалл цига бархІ комбайн: силос хьокхаш йиъи хьажкІаш чуэцаш йиъи. Цар тІа болх беш ба къона, хьинар дола кагий нах. Царна юкъе а къаьстта белгалвоалаш ва комбайнер Исаев Шарпату. Нормах кхаь гектара тІара чуэца езаш йола хьажкІаш цо хІара денна 4—4,5 гектара тІара чуэц. ХІанз укх сахьата болх цо санна дика шоаш ца бойя а, цунна тІехьакхе гІерташ къахьегаш ба вож комбайнераш а.

Групповой методах чуэцаш латт совхозе «Кхай аьла» «Соахка а иштта групповой методах чуийцар оаха хьажкІаш, — йоах Исаев Шарпатус, — цхьабакъда, цхьан колоннах иийора, вешта аьлча, цхьан участке болх беш хулар масса а комбайн. Укх шера шин колоннах йолча групповой методах чуэца доладеннад тхо хьажкІаш. Цу тайппара, цхьан ханна шин участкера чуэц оаха хьажкІаш. ХІара участка тІа болх беш я ККХ-3 яха йиъ-йиъ комбайн. Цо йиш хулийтаргья тхога хьажкІаш чуэцара ханаш дикка лоацъе а цу тайппара гІадамаш ца талхийташ чуэца а».

Бригада полевой стане «Къахьегама листовкаши» «Молнеши» араювл дикагІа болча механизаторий опыт ювцаш а хІара комбайнера дийнахьа баь болх белгалбеш а. Бригада ерригача коллектива болх дика вІаштІехьбаьнна хилар бахьан долаш 390 гектар хьажкІех хІанзале а чуийца яьннай 216 гектар.

Кхехкаш латт хьаттара болх а. Томар тІара хьажкІаш лордаш дІайоахаш цІен а еш, паччахьалкхенна дІаяла кийчъеш латт чуийнна. Ялаташ дІаийдеча пункте хІанзле а дІачуеннай 4320 центнер дикагІча хьажкІий. ХІанз, балхаш сихденнача хана, массанахьа а кхача везаш хул Ибрагимов Іаьлий. Ше дІа мел кхаьчача ювц цо 69 шу даьннача украински колхозхочун Надежда Григорьевна Заглада статья. Из статья йийшачул тІехьагІа дага а баьнна, хьажкІаш чуэцара ханаш мамогга лоацъяр духьа кхы а дикагІа болх бе лаьрхІар бригада берригача членаша. Цхьабакъда, балха чІоагІа новкъарле ю транспорт ца тоъаро. ХІара денна 16 комбайна тІара хьажкІаш дІакхухьаш 42 автомашина мара яц, хила езараш 60—63 йоллашехьа а. Цхьабакъда, иззал транспорт совхозага яц. Цудухьа йолаш йолчох кхоачам ца бича балац.

О. КОДЗОЕВ,
тха собкор.

Гудермесски района «Дружба» яхача совхоза йиъла гІча отделенера механизаторашеи хьажкІаш чуэцача доккхий къахьегама толамаш доахаш ба. Тхъоалагіча сентябре кхачалехьа хьажкІаш чуийца бала лаьрхІад совхоза къахьегамхоша. Сменах пхи гектар хьажкІаш чуэца езача 6—7 гектар хьажкІий чу а эцаш, дика къахьегарах совхоза механизаторашта юкъе белгалбаьнна ба комбайнер Темиркаев Адсамади тракторист Рутов Константини.

Сурта тІа: Темиркаев Адсамади Рутов Константини.

И. Плиева сурт.

АГРЕССОРА ЛЕРХІАР ХУРГДАЦ

Куба лоалла оттаергьяц! Оаха гІодергда тхоай турпалча доттагІашта — уж тайпа къамаьлаш хоз Куберча гІулакхех ТАСС-а баьча хоамах лаьца агитатораша укх деношка еча беседашка.

Бийсанара смена чакхъяьлча цІеча уголоке гулбелар химзавода пиролиза цеха аппаратчикаши слесараши. Кубе хІанз латтача хьалах лаьца агитатора В. Смолина деча къамаьлага уйла тІаяхийтта ладувгІ цар. ТАСС заявлени геттара нийса лаьрхІар хІара болхлочо, инженера.

Вашингтонерча дІайхача кортоша дагалаьцача бІехача гІулакха духьала Советски правительства яь заявлени дег тІара къоабал ю оаха,— аьлар С. Шаверина. Вай мохк машара тІехьа къовсам лоаттабеш хьабоагІа, хІаьта хІанз яь заявлени дерригача дунен тІа машар чІоагІбара тІаерзаяь а я. Нагахьа санна США а, цар гІончаша а адамленна дезар тІехьашка а тетта Кубана, е машар безача кхыча мехка тІалате низ бола социалистически мехкаш духьала даргда царна.

Вай хьамсарча правительствас во-воай участке хьаьнала болх бара тІахьех вай, аьлар аппаратчика Э. Григорьяна. Нийса хьехам ба из: производстве вай боккха хІара толам Даьхен низ совбалара тІаберзаш хилар дика кхетаду вай. Нов. Григорьяна тІахьехамца Сийлахь-боккхача Октябра 45 шу дизара сийна къахьегама вахте эттар еррига смена.

ЦІЕРАЦА ЛОВЗАР ДЕ МЕГАРГДАЦ

Кубински халкъаша яьккха партІато йохалургьяц моастагІашта. Дог-уйла цІена долча дунен адамий цхьоагІо йохадургьяц американски империалисташта. Деррига а прогрессивни адамле кубински халкъашца да. Американски империалисташа хьалха леладеш дац революци тоІае гІерташ дола гІулакхаш. Цар Кубе де лерхІар чакхдаргдац!

ЦІаккха дохаргдоаца доттагІал да советски наьха кубински халкъашца. Укх шера бархІ бетта план 105 процент кхоачашъяьй тха фабрико. Тхо даим кийча да Кубински халкъашта эшаш дола новкъостал де. ТАСС-а заявлени йийшачул тІехьагІа еррига торонаш оарцагІа а яьха арахецача продукце дикал кхы а лакхъеш шера план ханал хьалха кхоачашъе чІоагІо яьй тха коллективо.

Л. БАНАХЕВА,
№ 1 йолча хІамаш тегача фабрика болхло.

РСФСР-а ЙОЛЧА КПСС ЦК БЮРО

„Лакха лоаттаде ахархочун сий!" яхача Н. Г. Заглада статья хьакъехьа

РСФСР-а йолча КПСС ЦК Бюрос соцам баьб Житомирски областа Черняховски района «ЦхьоалагІа май» яхача колхозерча звеньевой Социалистически Къахьегама Турпала Н. Г. Заглада язъяьча «Лакха лоаттаде ахархочун сий!» яхача статья хьакъехьа.

Соцам тІа белгалду, керда общество хьалъеш волча юртарча къахьегамхочун лоархІама хьакъехьара, къахьегамцен общества доалахьарча рузкъанцен коммунистически гІулакхаш леладергдолаш къахьегамхой хьалкхебара хьакъехьара, дІахо вай мехка юрта боахам дегІабоалабара хьакъехьара лоархІаме дешаш статья тІа гІоттадаь хилар.

Даьхенна хьалхашкара ахархочун сий а декхар а лакха хилча дика хеташ, дІахо йодача хана юртбоахама производство айяра хьалхара юрташкарча хІара къахьегамхочун бехктокхам лакхбалар ловш язъяь я из статья. Цу тІа нийса а долчча бесса а гучадоах къахьегам вІашагІболлара юкъера кхоачамбоацараш, къахьегама дисциплина телхаеш, къахьегама хам ца беш, балха тІехь нийсхо ца еш, юрта боахама специалисташа яхар хьал ца оттийташ а царех харцахьа пайда нийбеш а дола бакъдараш.

Н. Г. Заглада статьяс доккха общественни хьашт хьалхьоадир, из мога а йир чІоаггІа хьал а лаьцар Российски Федерацерча колхозхоша, совхозий болхлоша, юрта боахама специалисташа.

РСФСР-а йолча КПСС ЦК Бюрос КПСС обкомашн крайкомашн, территориальни - производственни управленеш, парте райкомаш, колхозийн совхозийн іохьхьанцара партийни организацеш декхарийла яьй Н. Г. Заглада язъяь «Лакха лоаттаде ахархочун сий!» яха статья колхозхошта, совхозий болхлоштен гІулакхерча нахан дІайовзийта, статья тІа гІоттадаь дешаш партийни собранешка, колхозхойн совхозий болхлойн собранешка массе оагІорахьара ювца, хІара колхозхочун, совхоза болхлочун, специалиста, кулгалхочун шоашта тІадиллача гІулакха хьалхара, деррига юртбоахамера балхаш шоай ханнахьа а дика а чакхдахараи производственни заданеш кхоачашъяраи хьалхара моральнии материальнии бехктокхам чІоагІбергбола гІулакхаш белгалде.

Партийни организацеш декхарийла я организаторскии массово-политическии болх чІоагІбе, колхозхойи совхозий болхлойи къахьегамца а общества доалахьарча рузкъанца а коммунистически гІулакхаш хургдолча уйланца денна хьалкхебе, юртбоахама производстве хьалха латтарий балха методаш царна Іомае, новаторий рубежаш коллективай рубежаш хургйолча тайпара болх вІаштІехьбаккха гІерта.

(Йистедоалар 2-ча оагІо тІа).

Советски болхлочун цІера сийле

«Редакцера хьамсара новкъостий! Нагахьа санна даккха йиш яле кепа техе арадаккха ер са письмо, са къахьегама новкъосташа —ленинградски болхлоша дешаргдолаш. Сайна дагадоаллар дІа ца аьлча Іелац со, доттагІашца дагавала а, алхха сона цхьаннена даьхха ца Іеш кхычарна а дагадоахкача дешаех царна фу хет ха а безам ба са.

Деша маІан ер да: гІоръяьнна йолча Кировски заводе, башха-дикача къахьегамхошца, Зимнена штурм яьрашца оалаш махиллара, вай индустре «хьалхара кирпишкаш» Іоехкарашца, пятилеткаш кхоачашъяьча шерашкахь а тІом лаьттача шерашкахь а турпалча подвигашца белгалбиннарашца, тахан а семилетка хьалхарча юхьиге а латташ коммунизма материально - технически база хьалъяра хьокхам телаш барашца цхьан болх беш дуккха шераш доахаш сона дуккхаза а дагаихай советски болхлочун цІи.

Лаьттан тІа дика а сийлахьдоккхий а хІамаш дукха хьакхеллад цун кулгаша. Дукха хьалъяьй Іалаьмате йоккхий электростанцеш — уж хьалъяьраш вай болхлой кулгаш да. Хьахиннай керда городаш — уж хьалъяьраш вай болхлой кулгаш да. Седкъашкахьа дахад космически кемаш — ужаш а цун кулгаша хьадаьд. Целинни краяшка яхай низ бола тракторашш. Малашб уж дийнъяьраш? Уж а вай болхлой кулгаш да. Мишта Іелургва хье болхло хиларах доккхал ца деш, гІад ца водаш! Іилманхошта дага мел дехар шоай проекташ тІа инженераша, архитектораша белгал мел даьккхар, цу дерриганех а дага латта хІама мара доацачара бокъонца йола халкъа ганз хул алхха хьа дошо кулгаш, сийрда хьаькъал, цІена дог бахьанце.

ТІаккха мишта Іелургва Советски мехка сийлахь-йоккхача классах — ленински парте цІаккха а ца хиннача тайпара лаккхьяьча, советски общества эггара хьалха латтача классах хье хиларах доккхал ца деш. Ше а болхлошха волча Никита Сергеевич Хрущева хозахета аьннадац цунах: «Цун возалле болхлой класс!»

Коммунизм хьалъяра исторически программа кхоачашъяра эггара тІех лоархІам бараш, сона хетаргахьа, вай, болхлошха дола нах да. Мишта Іергва укхаза, къахьегамца, алхха миллионий къахьегамца мара йиш яц коммунизм хьалъе, яхаш дола Никита Сергеевича дешаш юха а кертагІа ца доахаш.

Шоана хетаргда: массанена иштта а довзаш дола хІама юха а сенна хьехадола укхо? Сево бе боллийтабол укханга перо?

Сога из бе боллийтар ер да: болхлочун сий лорадара уйла сомаялар. ХІаьта цунна этта бахьан вай газеташ тІа кепа теха араяьнна колхозхочо Социалистически Къахьегама Турпала Надежда Григорьевна Загладай статья дар. Дега тІа курал йолаш бийцар цо бокъонца волча дас санна юкъарча гІулакхах дог а лазаш, шоай низ, хьинар кхо ца деш кхашка дика къахьегараш. Мел йоккхача гоамалца бувц цо шоай къахьегамхой сийле йиц а ялийта, вІалла сагота боацаш, бахьанийна мара болх ца бераш духхьала «ха дІаяхача» бе-башха а ца хеташ, форманна мара болх ца бераш. ЧІоагІа дог тоха ца луш дешалац сога, ше мелла йоккха яле а, къонабараша а бокъонца хьоккам эца йиш йолаш таханнал-ца кхашка селла дукха, селла кадай, селла безам болаш къахьегача 69 шу даьннача цу колхозхочун дешаш.

ЛЕНИНГРАД, 4. («Правда» корреспондент). Кепа йоазон тІа «ЦхьоалагІа май» яхача юртбоахама артела звеньеваяс Социалистически Къахьегама Турпала Надежда Григорьевна Загладас доладаь доккхача маІанера къамаьл колхозхошен совхозий болхлошен лаьца ца Іеш, чІоаггІа хьаллаьцад промышленноста болхлоша а.

Ленинградерча дикагІа болча болхлоех цхьанне— РСФСР Лакхехьарча Совета депутата Кировски завода фрезеровщика И. Д. Леонова «Вечерний Ленинград» яхача газета тІа тахан кепа техача ший письмо тІа язду:

Коммунистически къахьегама чулоацам, цун маІан цо кІоаргга кхетадеш хилар дика а хеташ, дог-уйла цІена долча берригача къахьегамхой дегашта а гарга дола цунна дагадоахкараш цунца цхьана дага а доахкаш, къаьнача колхозхочун статьяй уйла еча хана сона дагадехар вай, коммунистически сакхетам къаьстта лакха хила безаш а, хьаьнала, шоай низ кхо ца беш хьегача къих коммунистически общество хьалъеш боахкача берригача советски наха маяк хила езаш а дола болхлой классацара нах. Аз уйла йир, Іалаьмате чІоагІа, цІаккха а ца хиннача тайпара **лакхбеннача, коммунизм хьалъяра, къаьстта а коммунизма материально-технически база хьалъяра вайха хІаранена тІабожача бехктокхама.**

Аз сайга хет: цу гІулакха мел эшар даьдолий вай, еррига воай дега йІовхал, творчески уйла, кхетам, опыт дІалой вай воаш хьегача къина? Яла ховш а эшшача хьинарийца а дІалой вай воай опыти говзали новкъоста? Станоке, участке, цехе гІолларча воай лоалахоша мелла зІамига лелаяь а мелал, вІаштІехьдоаца гІулакхаш леладеш дайча, уж ца ловлга кхоачамболлаш дийтеш вай, бизза пайда эцалийтеш вай воашкарча техниках? Кхом беш доадолий-теш вай Даьхено воашта хьа кара денна металли кхыйола материалаши?

Укх тІехьарча хана тІа-тІа дукхагІа увттаду аз уж хаттараш сайна хьалхашка. Іурра-Іура сайца цхьана дукха езача завода наІарех, Іалаьмате доккха хи тоатол санна, адамаш чудоладеннача хана бовзараш а ца бовзараш а гу сона. Уж берригаш а са къахьегама новкъостий ба, тха массане дар а цхьа декхар да, цхьа юкъара гІулакх да. Гой дІа хьавоагІа кеп йола, дегІ-маьже чІоагІа йола саг. Из завода дега ондо, гІорваьнна сталевар, сихача плавкай мастер Митрофан Моисеевич Жуковский ва. Завода коа гІолла, массане лоархІаш а дукха безаш а болча коммунистически къахьегама кхыча турпалий портреташца цхьана ший портрет а хьалдоаллача сийлен Аллее гІолла вода из. Гой дІа сихха штампайи приспособленейи цехе йода са дика къаьна хьаша, Ленина орден яьккха Мария Антоновна Федотова. Мария Антоновна тІехъяьнна дика разметчица я, беттагара беттага, шерагара шерага тІехкхоачашъю цо балха нормаш. Алхха ший болх цо дика барах хинна Іац цун цІи иштта сий долаш хилар.

Ший ка яларах тарра йоакхо ю цо шийна лалла болх беш болча иттехь разметчица ка ялара а.

Хьаэцал оаш, масала, центрально-ремонтни цехера токарь В. Поярков. Из ва коммунистически къахьегама ударник, кІаьдлуш воаца новатор. Ший цІера сийле яьккхай цо ший йІаьхий опыт сабарца дІа а телаш, шовзткъе итт къонача станочника шоай квалификаци лакхъе новкъостал дарца. В. Поярковца оагІув биллача моллагІча токара ховргда хІанз сихха станока тІа оатхал оттае, йоккха говзал эшаш йола инструмент харжа, чон тедара режимаш нийса белгалъе, дика довзаргда цехе ший болх бе безаш йолча оборудоване деррига тайпаш.

Ца яьккхача хулаш яц цІера сийле, хоза къамаьлаш дарах, кхоачашдергда яхарах хулаш яц из, болх дика барах, хабара а доацаш, творчески, из дукхабезаш хиларах, материальни рузкъаш тІа-тІа дукхагІа хьадара новкъостал деш йола дика уйла бахьан долаш йоаккхаш я.

Болхлой творчествада низ болаш я са хьамсара Кировски завод. Дукха ха йоаццаш общественни смотр хилар тха производства чурча резервашка. Смотро хьахьекхар: духъювлаш латт болхлой уйла — лоаццача хана чухь хьачуеннай 2.300 предложени! ХІаьта царех дуккха а дукхагІа яраш тІа а ийцай. Предложенеш тІаерзаяьй конструкцеши технологии тоаяра, зехьа йовш йола балха ха кІезигьяра, продукце дикал лакхъяра, дІаухийтача материалий хьурмат дара, къахьегам аттача баккхара. Царех эзар гаргга предложени чакхъяьккхай. ЛаьрхІача гучадаьннад, еррига предложенеш чакхъяьхача алхха цхьан шера цар 570 эзар сома экономи лургхилар. Из ба коммунистически къахьегама наьха хила хьакъ долча тайпара дог долаш, уйланца беш бола болх!

Уж тайпа факташ дуккха а ювца йиц яр сога, цхьабакъда, укх письмо лерхІар кхыдар да. Са а, шоах дукхагІбарий санна, дог лаз, къахьегамга гІоллара са новкъостий, болх вІаштІехьа ца боалийташ дола хІамаш вай предприятешка хІанз а дукха хилар, зехьа материалаш йоаеш, низи хьинари хьурмат доацаш доадеш хилар сона бІаргадайча.

Гаьна гІоргвац со масалаш доаладе. Тхоай хьамсара Кировски завод мел дукха сона еза а, ца аьлча Іелац со, лер тІа доаца, тІехьадиса хІамаш тхоай кІезига ца хилар. ДІадахача шера номер 1 йолча тха кузнечни цехе нувхашца дІакхессар дукхача маьхера кислотас ца толхадеш а мукх ца дуаш а долча болата 133 тонн, хІаьта металл доадарахи перековка еш дІадахийтача ахчахи хинна зе 79 эзар сом хилар! Укх шера а кхы дикагІа дац гІулакх. Цун бахьан да снабжене отделерча цхьаболча терко йоацаши хІама бе-башха ца хеташи болча болхлоша прокатчикашта кхухьийташ йола слиткаш станашка чу ца хожаш хиларах а ЗІамагІа йола заготовкаш кийчъеш металл юхалоаладе дезаш хиларах а. ХІаьта мел дукха металл дов тха шолхашца дІаухаш! ХІара эзар сома мах бола продукци арахецаш 141,3 килограмм металл шолхаш а хиле дІадоал тха. Эхь-м хет мукІарло деш, хІаьта а брак хилар бахьан долаш тха заводе укх шера хьалхарча ах шера хинна зе соахха цу хана хиннначул тІехдаьлар. ХІаьта шоай норма кхоачаш ца еш бола болхлой меллаб вай хІанз а!

Тхоай предприятера масалаш дар аз доаладаьраш. Цхьабакъда, каст-каста хул со кхыча заводашка а. Цига а нийслу уж тайпа факташ. ЦІаккха план кхоачаш ца еш а я заводаш, масала, «Вперед», Свердлова цІерах яр, кхыяраш. Цунца машар мишта хул предприятей коллективай? Е хьаэцаргья вай «Электросила» яха завод. Мегаргдолаш дий цу заводага ший продукци во хиларах дуккха рекламацеш ухаш хилар! Со дог тийша ва, **нагахьа санна хІара болхлочо ший дикача цІера хам бойя, хьисап доаца хІамашн кхоачамбоацараши бе-башха ца хеташ цо цІаккха а дутаргдоацилга,** из ше долла хІама, массаза а хьалхадаха ца дезаш кхоачашде гІертаргхилар ца дийцача а.

Аз ишта кхетаду из: советски болхлочун цІи дика хилар да алхха цІенача уйланца, тІагІертта, творчески болх бар, материалийи оборудованеи хьурмат а деш. Советски болхлочун цІи дика хилар да, станока тІарча хьай новкъостага Іайхачул вогІа болх ца байтар. Хьа цІи дика хилар да кхоачамбоацарашта духьала къовсам лоаттабара еррига коллектив оарцагІъяккхар. Хьо массанахьа а завода да ва, болхло. Хьо — «Цун возалле болхлой класс!». ТІаккха бакъдар духхьал дІаала эхь сендухьа хет, нагахьа санна из цкъаза башха безаме доацаш хуле а?!

Бокъонца дика мел долчоа, керда прогрессивни мел долчоа тІехьа Іа къовсам лоаттабойя, парте массаза а хьаллоацаргва хьо. Сийлахь-боккхача а сийрдача а коммунизм хьалъяра наькъа тІа массаза а хоастам болаш хийла хьа куреи дикеи цІи, советски болхло!

Политически дешара кердача шерга

Дикача кийчонца

Партийни дешара еррига сеть а юхъьанцара экономически школаш а КПСС XXII съезда материалаш Іомаеш хилар дІадахача дешара шера. Съезда документаш кІоаргга Іомаде безам бола нах завода коллективаца дукха хилар бахьан долаш дуккха а дукхагІа хьайир кружокаши семинарски группаши, хІаьта цехашка керда вІашагІъехкар экономически школаш. Парте боацача нахах 400 гаргга саг дешаш а волаш, 20 школа яр уж хьайийлараш.

Къаьстта чІоагІа безам тІабаха Іомайора дешаш бараша «Коммунизма материально-технически база» яха тема. Заводерча практически гІулакхащца айхха бувзам а болаш Іомайора из материал.

Дешара кердача шера а завода партийни организаце керттера декхар а долаш дусаш да марксистско - ленински теори, коммунизм бахьанце Коммунистически партеи советски халкъои лелабаьча къовсама дерригдунен - исторически опыт кІоаргга Іомаелга.

Кружокаш, семинарски группаш, юхъьанцара экономически школаш вІашагІйохкара болх керттерча даькъа чакхбаьннаб заводе. Соахка санна укх дешара шера а экономически гІулакхаш, парте историе дешаш, къаьстта а социализми коммунизми хьалъяра парте лоаттабаьча къовсама хьалхареи шоллагІеи юкъ кІоаргга Іомаярца чІоаггІа хьаштдолаш ба дешаш хургбараш. Хьалха дІаяхача хана санна, цехашка хургйолча юхъьанцарча школашкеи кружокашкеи дешаргдолаш дІаязбаьб геттара дукха парте боацараш. Цу даькъе дукха балхаш даьд №№ 1, 2, 3, йолча цехий партийни организацеша.

Масала, № 1 йолча цехе кружокашкеи юхъьанцарча школашкеи чувоагІа 200 гаргга саг — парте боаца болхлойи инженерно-технически болхлойи. 12 кружоки экономически школеи я цига хьаеллаш, инженерно-технически болхлоехи дикагІа болча производственникехи дика пропагандисташ а хьожабаьб царна. Укх шера духхьашха хьаяьй цехе дикагІа бола, опыт йоккха йола пропагандисташ юкъе а боагІаш йола методически совет. Шоай балха хьакхашта баланза болча къонача пропагандисташта новкъостал деш хургья из совет. ДикагІа йола балха опыт дукхагІа дІайоаржаяр духьа кружокийи юхъьанцарча экономически школайи занятешка цехе дикагІа балхаш деш болча наха шоай балхах къамаьлаш дергдолаш а вІаштІехьдаькхад. Политически дешар Іомаделга духхьашха дІадоладеш болча наха цехашка хьаелл политшколаш.

Цу тайппара, дешара кердача шера заводе болх беш хургья 40 совгІа саг чу а воагІаш йола промышленноста конкретни экономика Іомаеш йола шиъ семинарски группа, КПСС истори Іомадеш йола семинар, марксизма - ленинизма лардаши социализма политически экономикеи Іомаеш йола шиъ семинарски группа. Заводе духхьашха хьаеш я философе керттера кхетамаш Іомаду кружок, дерригача дунен тІарча коммунистически болхлойи болама истори Іомадеш йола шиъ семинар.

Къабеннарашта, дешар кІезига ховрашта, дукха бераш долча ноаношта лаьрхІа вІашагІъеллай дунен халкъашта юкъе латтача гІулакхех уж кхетабергбола лекторий. Цу гІулакхех дика кхеташ болча лекторашa лекцеш ешаргъя цига.

Пропагандисташ харжара а дІахьожабара а дош чІоагІа йоакхо еш леладу завода партийни комитето. Дуккхача хана денз из болх баь а, безаш а, бе ховш а нах ба царех дукхагІбараш. Марксизма - ленинизма сайрийнара университет чакхъяькха нах а хьожабаьб укх шера пропагандисталла болх бе. Коммунистехи парте боацарехи 30 саг дІаязваьв марксизма-ленинизма сайрийнарча университете укх шера дешаргдолаш.

Завода балха технико-экономически хьокхамий хьакъехьара гойтара пособеш кийчъяьй дешарашта а пропагандисташта а долча новкъостала методически советои политически дешара кабинетои. Цул совнагІа Іалашдаьд дуккха а политически методически литература. Массе хІаманна лерттІа кхоачам а болаш дешара керда шу дика дІадоладалийтара мел эшар деш я завода парткоми цехашкара юхъьанцара партийни организацеши.

А. ГУМНИЦКАЯ,
Крекинг-завода политически дешара кабинета заведующи.

Ийс бетта план кхоачашъяьй

Грозненски крекинг-завода № 15-16 йолча установка технологаша укх шера кхоалагІча квартале доккхий къахьегама толамаш даьхад. Ханал хьалха ийс бетта план кхоачашъяьй установка коллективо. ХІанз технологаш октябрь бетта чотах продукци арахецаш ба.

Шоай къахьегама овсарле лакхайоаккхаш бархІ бетта 2640 тонн пар, 177 тонн доагор, 175 эзар киловатт сахьат электроэнерги кхояьй цар.

ХІара бетта план тІехкхоачашъеш дика къахьегарца белгалбаьнна ба боккхагІа бола операторашa нн. Волуйски, Масленкин, Морозов, Швецов ишта кхыбараш а.

Мехкдаьтта продукташ дукхагІа ара а хецаш семилетка днълагІча шера план ханал хьалха кхоачашъергья оаха, — йоах установка инженера Е. Гузнева.

А. СЛЕСАРЕВ.

Йоккхий классаш, кабинеташ, спортивни зал, столови, пионерски цІа — дерригa а да Ашхабадерча кердача цхьайтташерарча школе. Из хьалъяьй города йистерча 30-ча микрорайоне.

СУРТА ТІА: керда школа. ЦхьоалагІча сентябре цун коридораши классаши хьалйизар берий оазаша.

К. Томашевске сурт.

ТАСС фотохроника.

РСФСР-а ЙОЛЧА КПСС ЦК БЮРО

„ЛАКХА ЛОАТТАДЕ АХАРХОЧУН СИЙ!“ ЯХАЧА Н. Г. ЗАГЛАДА СТАТЬЯ ХЬАКЪЕХЬА

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагІо тІа).

Моттигашкара партийни, советски органаш, территориальни-производственни управленеш декхарийла я юрта боахаме хьалха латтарий, берригача тешамерча къахьегамхой инициатива мамогга хьаллаца, юртбоахама производстверча кхоачамехи торонехи бизза пайда эца, лодыращца, къахьегама дисциплина телхаерашца, брак йолаш болх берашца хоадамболлаш къовсам лоаттабе, уж гІулакхаш наха ца дезилга царна дІа а хойташ.

РСФСР-а йолча КПСС ЦК Бюрос КПСС обкомаш, крайкомаш, территориальни-производственни управленеш, парте райкомаш декхарийла яьй юрта боахама специалисташа аьннар хьал ца оттийташ, царна хьалхара хьехамаш телаш йола моттигаш дІаяха, колхозийи совхозийи производственни балха тІара агрономий, инженерий-механизаторий, зоотехникий, ветеринарни лорий, экономистий лоархІам лакхбе, юрта боахам лелабара йола Іилманца бакъъяь хьахьекха системаш кийчъяра а практикана юкъеяхьара а Іилмахой, Іилма-тохкама учрежденеш шерра юкъеоза.

«Советская Россия» яхача а областной, краевой, районний юкъарча а газеташта, радиона, телевиденена, республиканский моттигерчен издательствашта могадаьд Н. Г. Заглада язъяьча «Лакха лоаттаде ахархочун сий!» яхача статья тІа гІоттадаь дешаш шерра дувцилга, советски юртарча къахьегамхочун моральни гІулакхаш хьахьокхаш, иждивенчество лелаеш йола моттигаш харцахьа лоархІаш, парте XXII-ча съезда, КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш, юрта боахам дІахо сихха айбергбола парте мероприятеш кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсамера колхозхойи совхозий болхлойи лакха производственни хьинар хьахьокхаш йола матерналаш хадданза кепа етта а дІаеша а.

КЪАХЬЕГАМХОШТА ДИКЕИ ХОЗЕИ КОГА ГІИРС

ТІабувха гІирс хоза лелабе пІерт хІара саг. Цу гІирсах цхьа дакъа лоац кога гІирсо.

ХІанзара кога гІирс хозагІа хилийтара керттера дараш да колодкаи кІоажони фасон хозагІа хилари, цар босси тІехеи дика хилари. Кога гІирс наха дукхагІа безача бессеи товши хила беза.

Кхалнаьха кога гІирс тайптайпара хул. Наггахьа мара тІа ца бувхача кога гІирса бухь ира хила беза, масса хана тІабувхочун бухь шерагІа бе беза. Туфле кІоажув лакхеи лохеи хилар хьисап а тайп-тайпара да. Сайрийнеи мукъача дийнахьеи тІабувхочун кІоажув 7—8 сантиметр лакхал долаш хул, даим лелабечун лакхал 4—5 сантиметрал тІехбала йиш яц.

«Лодочка» моделах ба кога гІирс. Беррига пІирс гамма бесаш долаш хила беза.

Нагахьа мара тІа ца бувхача маІача наьха кога гІирса кІоажув даим тІабувхабечул кІеззига лакхагІа хул. Конуса хьисапе ба маІача наьха кога гІирс. ХІанз маІача наьха кога гІирса дикагІча модах лоархІаш ба мореи Іаьржеи бос.

Совнархоза Грознерча кога гІирса фабрико укх шера чІоагІа къахьег наха хозагІа хетача модах бола кога гІирс хьабара.

Укх шера бІаьстани ахкани замах 18 кердача моделахи гуйранеи Іанеи замах 17 кердача моделахи кога гІирс хургболаш чІоагІдир тха фабрика художественни совето.

Уж еррига моделаш кийчъю хІанзарча колодкай фасонах. Московски ассортиментни кабинето укх шера балха юкъеийхьай керда 12 колодкай фасон.

Кхалнаьха кога гІирс кийчбара кердача технологеца балха юкъейийхьай клейца ов ду метод.

1963 шера бІаьстани ахкани замана кога гІирса керда моделаш тохкаш къахьегаш я фабрика коллектив. Укх шера ноябрь бетта Москверча «Модела цІенна» художникаш хьожаргба царга. Цо торо хулийтаргья ший ханнахьа эша модаш кийчъе. Цул совгІа тха фабрикера къахьегамхой керда моделаш кийчъю Чехословацки машина Іомаеш ба. Къаьстта из машина Іомаеш дика къахьегарца белгалваьнна ва механически цехе болх беш вола н. Воскобойников.

Кара де дезаш хинна балхаш хІанз машинашца ду оаха. Кога гІирс дикагІа хилийтара кхы а дукха къахьега деза тха фабрика коллективо.

М. ИВАНОВА,
Грознера кога гІирса фабрика керттера инженер.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛАРАХ

«ЦІенхаштта тоабе хьайбай боахам», ишта корта а болаш номер 61 йолча «Сердало» газета тІа кепа техача корреспонденцех лаьца укх тайпара хоам бу Грозненски производственни совхозно-колхозни управлене начальника нов. Илюхина:

Корреспонденце тІа дувцараш нийса да. Уж кхоачамбоацараш дІа а даьха хьайбай боахам тоабара дола гІулакхаш деш я «Горец» совхоза дирекци, партийни профсоюзни организацеш.

Доахангара шура йоаккхилга лакхдара хьайбаш леладерашта практически новкъостал де фермашта тІачІоагІбаьб бехктокхаме болхлойи специалисташи. Концентрационни доакъарца, шекара свеклаца, бобови бацца кхаба доладаьд доахан. ХІанз доахана шура дукхагІа а лу. Номер 4 йолча отделене шурий ферма бригадиралла вахийтав зоотехник нов. Гушуков, хІаьта во болх барах отделене учетчика чІоаггІа бехк а баьб.

Коммунистически къахьегама ціи яккхар духьа

Ший халкъа вахар иразе хилийтара Даьхенна низи хьинари ца кходеш къахьегарал дезагІа а сий долашагІа а хІама дац советски сага. Из дош кІоаргга дег чу дижад Нохч-ГІалгІай респотребсоюза Сунженски райунивермага хІара болхлочоа. Шоай хьаьналча къахьегамца, ийдархошца Іимерза хиларца района къахьегамхой шоашцара безам совбаькхаб цар.

Респотребсоюза карара кара тела ЦІе байракхи ахчан совгІати а эцаш дахача шера даьхача къахьегама толамех кхоачам а ца беш, карара шу долалуш кхы а лакхара социалистически декхараш тІаийцар 30 сагах латтача цу универмага коллективо. Уж декхараш кхоачашдеш укх шера 2-ча квартале тайп-тайпара товараш дохкилга дахача шера цу хана чухь баьча маьхаца нийсдича 42,8 эзар сом дегІадоаладаьд. ХІаьта цу квартале 187,8 процент кхоачашйир тІабоагІача пайдан план. Цудухьа шозлагІа а респотребсоюза карара кара тела ЦІе байракхи ахчан шоллагІа совгІати хьожадаьд цу универмага болхлошта.

Укхаза цар болх бу 15 шу совгІа ха я. Мукъа ди а доацаш Іуйрийна 8 сахьат даьлча денз сайрийна 8 сахьат даллалца ленточни графиках бу болх. Дика вІаштІехъяьхай цига товараш гойташ а цар маьхаш хойташ а йола витринаш. Къаьстта дика лелабу из болх, кога бувхача гІирса отделе. Укхаза мах беш латтача З. Топалована дика хов нахага товараш дІа мишта хьокха деза, царна эшар фуд. Хоза а шоаш доагІ-доагІача тайпара а витринашка хьалъоттадаь латт цун товараш.

Барзкъий отделе болх беш я Е. Пирогова. Бехктокхаме гІулакх да цунгара дар. Укхаза, кийча барзкъаш дохкача малагІа, фу тайпа барзкъа ийцача бакъахьа да, аьнна ийдархошца къаьстта дагавоалаш хила веза мах беш латтар. Уж гІулакхаш дІахьеха дезаш яц нов. Пирогова. Цудухьа цунна чІоагІа баркал оалаш хул дукхагІа бола ийдархой.

Къахьегамхошта эшар фуд хара уж хьаІадара шоай еррига уйла тІаерзаяьй Сунженски райунивермага болхлоша. Мах бешше а, наха хеттача товарех шоашка доацараш дІаязду, заявкех уж базашкара хьадахь цар. Къаьстта цу гІулакха леладеш журналаш да цига. Отделашка мах бераша ишта дика из гІулакх лоаттадарах кхоачам а ца беш, цу балха хадданза ше кулгалду универмага директора нов. Гоова.

Шоашта эшар эца къахьегамхошта аьттув хургболча тайпара дІа-юха ухаш мах белга а дика вІаштІехьдаькхха леладу цар. Къаьстта дика латт юрта боахама къахьегамхоша болх бечча кхашка дІа а ухаш царна саготагІа эша товараш дохкилга.

Бахархой потребительски общества юкъеозара а дика дакъа лоац универмага коллективо. Цу гІулакха шоашта оттаяь шоллагІча квартала план 200 процент гаргга кхоачашъяьй цо. ХІаьта семилетка 4-ча шера мах бара планаш ханал хьалха кхоачашъяра, къахьегамхошта товараш дикагІа лоаттадара, КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъеш царна практически новкъостал дара йолча социалистически яхье дизза дакъа лаца Сунженски района потребительски общественаш тІахьехаш дола кхайкарал даьд цу универмага болхлоша.

М. МАРЗИЕВ,
Нохч-ГІалгІай респотребсоюза орготдела воккхагІа вола инструктор.

Вахарца айхха бувзам болаш

ДІадахача 1961—1962 дешара шера КПСС Советски райкомо а юхъьанцарча партийни организацеша а партийни дешара ларде лаьцадар КПСС XXII съезда решенеш Іомаелга.

Партийни дешара массе а формашца верригаш а чулаьца хиннараш 635 саг вар, царех 141 саг парте членаши кандидаташи а болаш. Кружокийи политшколайи пропагандисталла болх беш, лекторaши консультанташи болаш хилар 68 коммунисти комсомолеци. 13 коммунист вар лакхерчеи юкъерчеи дешара заведенешка заочно деша вагІаш.

Болх беш хилар кхалнаха политграмота хьехаш 19 кружок, 15 политшкола, КПСС истори Іомадеш 2 кружок, конкретни экономика семинар, коммунистически кхетамца кхебареи марксистско-ленински теоре проблемаш Іомаяреи семинар.

Укх, хьаоттача 1962—1963 дешара шера, парте боаца болхлой, колхозхой, гІулакхера нах чу а озаш, партийни дешара сеть дикка шеръю КПСС райкомои юхъьанцарча партийни организацешеи.

ХІара коммунистеи парте воацачуни ший безам болчча формехьа деша шерра торо хургйолча тайпара вІаштІехьйоаккх укх шера партийни дешара сеть. Шоашта пайданагІа хургйола форма харжа царна новкъостал дара къаьст-къаьста къамаьлаш даьд дешаш хургбарех хІаранеца.

ДІадахача шера санна, укх шера а керттера уйла тІайохийтаргья коммунизм хьалъяра экономически проблемаш Іомаяра. Цунца цхьана шерра кхетама болх баьб коммунисташцеи парте боацарашцеи КПСС истори, политэкономи, философи Іомае езилга царна хьалха а доаккхаш.

Укх дешара шера партийни дешара сете болх беш хургья парте истори Іомаду 2 кружок, шоллагІча шера дешаш йола 8 политшкола, 10 юхъьанцара экономически школа, бахархошта политически дешар Іомадеш йола 19 кружок, коммунизм хьалъяра проблемаш Іомаю 13 теоретически семинар.

Царел совнагІа кружокийи политшколайи пропагандисташта лаьрхІа КПСС райкоме ергйолаш я йиъ семинар: политшколай пропагандисташта, кхалнаха политграмота хьехача кружокий пропагандисташта, коммунизма теоретически проблемай пропагандисташта, конкретни экономика семинар.

КПСС райкомои юхъьанцарча партийни организацешеи шоай керттера декхар лерхІ укх шера партийни дешара занятеш района предприятештеи колхозаштеи хьалхашка латтача практически декхарашца айхха бувзам а болаш, лакхача идейно-теоретически боараме чакхйоахилга. Ленински принципаш ларде а лаьца, пропагандисташ хоржилгеи кийчбелгеи тоадара де дезараш дувцаш болча КПСС ЦК соцамах хьехам а эцаш, пропагандисталла болх беш дукхагІа хургба из болх дукха безаш а дика ховш а бола, теоретически а методически а кийчбенна, вахар дика довзаш бола специалисташ. Цар шоай кхетам хадданза лакхбергбола гІулакх вІаштІехьдаькхад.

КПСС райкома парткабинете сентябрь бетта денз хадданза болх беш я эшшача дешашта пропагандисташта консультаци еш, района, предприятей, колхозий боахам дегІабара хьакъехьара материалаш царна лоаттаеш, ишта царна литературеи гойтара пособеши нийсъеш йола консультационни группа.

Дешара шу дІадолалуча юхъье пропагандистий семинар хургья районе. Цига кертагІа доахаргда дешара кердача шера пропагандисташта хьалхашка латта керттера декхараш.

817 саг чу а лоацаш (царех 347 кхалсаг хургья) 52 кружок хургья укх дешара шера районе болх беш. ХІанзэе а денз царна эшшаш дола хьалаш хьаде, занятешта цІенош кийчде, ишта кхыдараш де декхарийла я юхъьанцара партийни организацеш.

Яьча кийчонга а партийни организацеша деча доалага а хьежжа хургда марксистско-ленински теори Іомаелга вахарца айхха бувзам болаш, боахама а культура а даькъе района хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара къахьегамхой оарцагІбоахаш чакхдалга.

А. МУСАЕВ.
КПСС Советски райкома политически дешара кабинета заведующи.

Ханнахьа кийчо яьй

Укх шера Грозненски вагонни депо парторганизаце укх тайпара партийни дешара сеть вІашагІъеллай: 13 юхъьанцара экономически школа, КПСС истори Іомаду кружок, политэкономи Іомаду семинарски группа. Цул совгІа цхьабараш КПСС горкомерча марксизман-ленинизмаи сайрийнарча университете, районни агитаторий школе, районни а городской а пропагандистски курсашка дешаш хургба кердача дешара шера. Верригаш а 360 саг хургва вагонни депо укх шера марксистско-ленински теори Іомаеш, царех 71 коммунист а волаш.

Партийни дешар дешаргдола нах хІаранега ший лоІамах, ший безам бола дешара форма а хоржийташ къоастабаьб партийни организаце, хІаьта соахкарчул дикка дукхагІа а ба укх шера депо партийни дешар деша безам бараш. Цул совгІа 69 саг сайрийнарча школашка, техникумашка, институташка дешаш ва.

Партийни дешара 15 пропагандист чІоагІваьв. Пропагандисташ ба политически а общеобразовательни а дешарах дика кхетам бола нах, дукхагІча даькъе инженераш ба уж. Царех ба семинарски группа кулгалхо инженер нов. Полуянов, юхъьанцарча экономически школа кулгалхой инженераш нн. Радван, Каминский, Черкашин, Мишин, Лигастаева, кхыбараш. Дукхагіа бола пропагандисташ КПСС горкомера марксизма-ленинизма сайрийнара университет яьккха, е пропагандистий курсаш яьха ба, хІаьта цхьабараш пропагандистий балха йоккха опыт йолаш а ба.

Цу дерриганеша хьахьокх депо партийни организаце (секретарь нов. Герасимюк) ший ханнахьа кердача дешара шерага кийчо яь хилар.

С. СУЛТАНОВ.

ЮРТА БОАХАМА БОЛХЛОЩТА

Вай мехка коммунизм хьалъеча керттерчарех цхьа декхар да юрта боахама продукташ дукхагІа хилийтар.

Цу даькъе чІоагІа бехктокхаме декхар латт библиотекай болхлошта хьалхашка. А. П. Чехова цІерахча Республикански библиотеко из сийлен декхар кхоачашдара доккха дакъа лоац.

Тайп-тайпара литература а долаш чІоагІа йІаьхий я юртбоахама отдел. Дукха да юрта боахама дикагІа йола опыт, Іилманна карагІдаьннараш а кхыдола хІамаш а дувца книжкаш.

Районий моттигерча библиотекашка гІолла шоашта эша литература хьаэца торо хулийт библиотеко Іилма болхлошка, агрономашка, зоотехникашка, ишта кхычарга а.

Юртбоахама хьалхле лелаераша даьха къахьегама толамаш, цар опыт йовзийташ дола литература дукхагІа хилийта терко еш ба библиотека болхлой.

П. ГОРБУНОВА,
йоккхагІа йола библиотекарь.

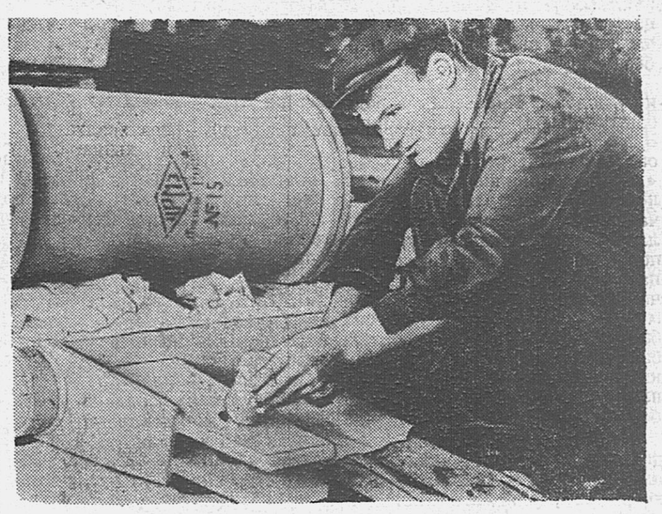

Тоъал ха я Грознерча Центральни ремонтно-механически завода болхлоша коммунистически къахьегама коллектив яха сий дола цІи лелаю. Цу заводе эггара хьалха «коммунистически къахьегама цех» яха цІи яькхар механо-сборочни цеха коллективо.

Дукха болхлой ба хІанз завода коллектива юкъе коммунистически къахьегама ударникаш болаш. Масала, механосборочни цехе итт болхлочох ийс коммунистически къахьегама ударник ва. Царех ва цеха слесарь-сборщик Стукал Георгий. ТІехдика мара продукци арахецаргйоацаш цеха коллективо дІайолаьча яхьа инициаторех цаІ ва из. Цул совгІа завода дикагІа болча рационализаторащца лоархІаш а ва Г. Стукал. Дукха рационализаторски предложенеш еннай цо. Царех дуккхаяраш балха юкъе а йихьа производствана боккха пайда луш я. Цул совгІа хІара дийнахьа йола балха нормаш 150—160 процент кхоачашъю Георге.

Д. АМАРОВ.

Сурта тІа: Стукал Георгий ший балха тІа.

И. Плиева сурт.

СЕРДАЛО
2-гІа оагІ. 16 сентябрь, 1962 ш.

ЛАКХА ЛОАТТАДЕ КЪАХЬЕГАМХОЧУН СИЙ!

Республика къахьегамхоша дег чура къоабал а еш ювц Украинерча цIи хезача хьажкIаш лелаерхочо Н. Г. Загладаси Ленинградерча фрезеровщика И. Д. Леоновеи язъяь статьяш. Дукха каьхаташ ух редакце цу хьакъехьа. ХьажкIаш лелаераша, механизатораша, болхлоша, иштта кхычар а дуккха масалаш а ккувлаш дувц хIанз къахьегамхошта хьалхашка латта декхараш, баркал йоах из къамаьл ханнахьа а доагIаш а доладаьчарна.

Лоацца аьлча массадолча письмой чулоацам укх тайпара ба: «Ше даьчох тIехьагIа цIийвала везаргвоацаш бе беза болх, эхь доадаь воахалургвац вай хана. Даим лакха лоаттаде деза къахьегамхочун сий».

Тахан оаха кепа тох редакце даьхка къахьегамхой цхьадола письмош.

Дика хьажкIаш хьалкхеьй Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза Музаев Муса керте латтача механизированни звенос. Цо лерхI хIара гектара тIара 50 центнер фуалъяьхача хьажкIий яргъя тхона.

Звено болхлоша хоза хеташ йийшай Н. Г. Загладай статья.

— Бакъда цо дувцар, — йоах хьажкIаш лелаераша, — цIенача дегаца бе беза болх. ТIаккха аттагIа а сакъердамегIа а хургба из.

СУРТА ТIА: шоана гу звеньевой Музаев Муса. Иштта хьажкIаш хьалкхеьй цун звенос!

С. Шерипова сурт.

ДЕЗА ДА АХАРХОЧУН СИЙ

Социалистически Къахьегама Турпала Н. Г. Заглада «Лакха лоаттаде ахархочун сий» яха статья ювцаш ба Ермоловски коа тIарча оалхазарий совхоза беррига болхлой. Дукха хIама дагадохийт цу статьяс. Коммунистически кхетам бола керда саг хьалкхевелга — ишта да КПСС XXII съездо хьалхашка оттадьрех керттера цхьа декхар. Къахьегамхочун сий лакха лоаттадар доккха маIан долаш гIулакх да.

Пхи саг ва хьажкIаш кхееча тха звеноца. Дукха къахьийгар оаха уж дика хьувкъийтара. Цхьабакъда, берригаш а цхьатарра дог лазаш хилац ше беча балхах. Кулгалхошта юкъе а нийслу цу тайпара нах. Тха вар Талхидов яхаш управляющи. Цунна тIадилладар хьажкIаш дIае зябь кийчъелга. ХьажкIашта аха къоастадаь лаьтта ханнахьа чIIегIех цIенданзар, цо тIехьадаькхар зябь оахилга. ТIеха а, йовкъаш йоахкийташ а, геттара гайна а (декабре) дир оахам. Талхидова бехка дохкаделар хьайбашта чIоагIа накъа даргдола гIадамаш, тха звеноцара трактористаш кхыча балхаш тIа а хьежабеш тIехьадоахар агротехнически гIулакхаш кхоачашделга. Цо леладеча харцхьарча хIамашта оаха духьале йича: «Из шун гIулакх дац. Аз сай хьаштдар дергдаI» — аьлар цо. Хьо санна бараш совхозе меггргбац а, аьнна дирекце нийса дIаваькхар из балха тIара. Цунна вIалла тара вац керда тIавена управляющи нов. Сикмаев. Цо чIоагIа новкъостал ду тха звенона.

ДIайийнача хьажкIашта дика гIулакх дир оаха: хьажкIаш дIаювш а тIехьара культиваци еш а калийни удобренеш ехкар, хIаьта хьажкIаш дIаелехьа 150 гектар лаьтта 1500 тонн ширадаьнна кхои котамий пометий йиллар. Къаьстта дика балхаш дир звено членаша Таипов Шамсуддина, Юсупов Хьамида. Лаьтта дукха дезаш, мамогга дукхагIа беркат даргдолча тайпара къахьегаш нах ба уж.

Деррига балхаш техникаца а деш хьалкхейир оаха 400 гектара тIара хьажкIаш. ШолгIараш дIайоахаши хьажкIашта гбнахьара оасар дIадоаккхаши тхона новкъостал дир отделене болхлоша. Новкъа дале а ала доагIа, оаха тхоашта из новкъостал дийхача хана из де ца ловраш а нийсбелар.

ХьажкIаш дика хиннай тха. Говра-баьри хьелавеш лакха а хIара гIадамах шишша а кхы дукхагIа а хьажкIа лета а -я уж. Ялата чуэца лерхIаш 300 гектар хьажкIаш я звено. ХIара гектара тIара 60 центнер фуалъяьхача хьажкIий яргъя тхона.

Де доаггIача тайпара лаьттанна доал ца деш, шоай балха сий ца деш цхьаццабола ахархой хIанз а нийслуш хилар новкъа да. Дасаев Махьмад керте а латташ хьажкIаш лелаю звено я тха совхозе. Дасаева хьажкIаш дика дIаензар, квадраташ нийса хиланзар. ХьажкIаш дIаювча хана балха нормаш-м тIехкхоачашйора цо, цхьабакъда, уж дика-во мишта юв теркал деш вацар. Культиваци йолаеннача хана, из болх ше ца а беш, кхыча трактористашка байтар Дасаева. Культиваци дика янзар. Цудухьа хьажкIаш оасаро хьалйикъар. Хайра хьажкIаш хьаяргйоацаш хиларах 100 гектарах ахаш силоса хьакха езаш хилар. Ахархочун сий, ший балха сий лакха лоаттаделга дукхагIа дагадалла дезар Дасаева. ТIаккха лаьттах хьадоала беркат а иштта дукхагIа хургдар.

ХIанз дукха ха йоаццаш тракторни бригада бригадиралла хьожаваьв со. Ерригача бригада хьажкIаш а дика хьувкъаяра къовсам лоаттабеш хургва со хIанз денз. СССР Лакхехьарча Совета депутата Кагерманов Оалхазара бригадаца яхь лелаеш я тха бригада. Цу бригадагара хьокхам а эцаш, оаха а коммунистически хьисапе хьегаргда къа—ишта йоах ахархочун сий массаза а лакха латтар дезаш долча тха дегаша.

А. МЕЖИДОВ,
Ермоловски коа тIарча оалхазарий совхоза тракторни бригада бригадир.

СИЙЛАХЬ А БЕХКТОКХАМЕ А

ЧIоагIа уйла тIаяха йийшар оаха Украинерча звеньеваяс Социалистически Къахьегама Турпала Н. Г. Загладас язъяь статья. Ма нийса дувц цо ахархочоа хьалхашка латта сийлахьеи бехктокхамеи декхараш! Дукха хIама дагадохийташ, чIоагIа уйла яйташ масалаш да цо доаладаьраш.

ХIанз, вай мохк коммунизм хьалъеш боаллача хана, юрта боахама продукташ мехка чухь шортта хилийтара гIулакх кхоачашдеш вай доахкача хана вIалла а хила мегаргдолаш дац ше беча балхах дог ца лазаш хулга.

ХIанз сихденна хьажкIаш чуэцаш доахк тхо. 157 гектар хьажкIаш я ялата лаьрхIа чуэца езараш. Август бутт чакхбоаллаш хьажкIаш чуэца тхо дIадоладеннача юххье дика вIаштIехьлелацар тха из болх: комбайнаш лерттIа тоаянза яр. ХIанз дика лел шинна а комбайнера — Ситалов Григореи Цыбин Митрофанеи болх. Болх геттара цIена а беш, дийнахьа ворхI гектар хьажкIаш чуэц царех хIаране.

ГIадамех хьайоаххаше а лордаш а тIехь хьатта хьажкIаш дIаувзаш тракторни ялх лафет я. Из болх цхьаккха а ала хIама доацаш дика бу трактористаша Ситалов Иванеи Дворников Тимофеяи. БIаь тонн гаргга хьажкIаш центральни хьатта дIайихьай хIанзалехьа а. ХIа аьнна хьатта дIакхоаччашехьа чIIорма а яьхе, йокъа а йийя, доашка чутосс хьажкIаш. ХьажкIаш чуэцарца цхьана гIадамаш хьакхареи атареи балхаш а ду комбайнаша.

МоллагIаш яле а, дIайийна культураш чуэцара болх цхьаккха минут а зехьа йоргйоацаш дика вIаштIехьбаькхха хила беза. Цхьабакъда, шийна тIадилла гIулакх тесса леладеш, цунах дог ца лазаш моттигаш а нийслу. ХIанз дукха ха йоацаш укх тайпара хIама хилар: заготпункте хьажкIаш дIаяхьа езаш дар тхо. Ханнахьа яьхха хьаэттар машинаш, цхьабакъда уж йотта нах хиланзар. Из бахьан долаш массехк сахьат ха зехьа яйр машиний. Бригадира Ситалов Ивана ханнахьа болхлошка дIа ца алар бахьан долаш хилар из. Парторгаца айла юкъе а даьнна цу балха нах вIашагIтохаш лела дийзар тха.

Нийса йоах Н. Г. Загладас: шийна тIабожош бола болх цIена беш, ахархочун сий лакха лоаттадеш хила веза хIара ахархо. Цу тIа а болх бу саг хинна ца Iеш, бокъонца вола лаьттан да хила а веза ахархо. Иштта да цун сийлахь декхар.

Тхоай собране Н. Г. Заглада статья йийца а йийца, 20-ча сентябрал тIехьа ца доалийташ хьажкIаш чуэцара балхаш чакхдаха дош деннад оаха. Из тхоай дош сийленца кхоачашдара тIадийрзза къахьегаш да тхо.

Г. ДЕМИЧЕВ,
Шелковской района Ленина цIерахча колхоза агроном.

ТIехьагIа цIийдала дезаргдоацаш...

Социалистически Къахьегама Турпала Н. Г. Загладай статья кепа йоазон тIа араяьлар эггара хьалха комсаш чуэца тхо доладеннача деношка. Наурски района «Комсомольский» яхача совхоза комсаш лелаераша раьза хинна тIанийцар Надежда Григорьевнай дешаш. Цул тIехьагIа дуккха дукхагIа айделар болхлой хьинар, яхь яьржар сихеи йоа ца еши 1140 гектара тIара комсаш чуийца яхар духьа. Денгаради массаза доал дукхагIа айлу къахьегама хьинар. Цо йиш хилийтар тхога хьалхарча кIиранна 220 гектар йолча комсий бешара 1160 тонн комсаш чуэца. Царех 183 тонн дIаяхьийтай Волгоградерча къахьегамхошта.

Белгалдаккха дезаш да укх шера комсаш дика хьийкъа хилар. ТIанийца декхар хIара гектара тIара 6—7 тонн комсий яккха аьнна мара доаццашехьа а, дуккхача бригадаша 9—10 тонн йоаккх.

Комсаш чуэцача дика къахьегарца белгалбаьннаб Мазова Дарья, Мазязина Мария, кхыбараш.

Бакъдар аьлча, селлара болх сихбеннача хана шоашкара доагIар дизза ца деш а ба цхьабараш. Н. Г. Загладай статья ювцача хана совхоза мугIарегIарча къахьегамхоша белгалдаьхар болх дика вIаштIехьбаккханза а доаггIача тайпара боахама доал ца деш а моттигаш хилар, чIоаггIа критика йир балха тIехьабувлаш хиннача Сироткинайна, Порядинайна, кхыбаршта.

Дисциплина телхаерашца къовсам лоаттабара совхоза дирекценеи партийни бюронеи новкъостал ду Надежда Григорьевна Заглада санна шоай къахьегама хамбеш болча мугIарегIарча болхлоша.

А. АНУФИЕВА,
совхоза бригадир.

Дикагічарца нийслуш

Болхлочун сий... Цул дезагIа фу хургда?

— ХIара болхлочо ший цIи сийлахьа лелайой къахьегама юкъера кхоачамбоацараш теркал ца деш дутарг ца хиларах теш со, — йоах Ленинградски завода фрезеровщика И. Д. Леонова язъяьча «Советски болхлочун цIера сийле» яхача статья тIа. Оаха чIоагIа къоабалдаь тIаэц цу статья тIа яздаьр.

Укх массехк шера дикагIа йола опыт дIа-юха а луш дика къахьегаш хьайоагIа тха № 3 йола барзкъаш тегача фабрика коллектив. ХIара бетта къахьегама доккхий толамаш дахарах белгалъяьннай тха бригада. Смена норма 110—115 процент кхоачаш а еш август бетта план 107 процент кхоачашъяьй оаха. Паччахьалкхенна ахча кходеш, балха юкъе брак ца хулийташ, къахьегама овсарле лакхаяккхарах бархI бетта производственни план 103 процент кхоачашъяьй бригада къахьегамхоша.

И. Д. Леонова ший статья тIа даьча лоархIамерча къамаьло дог ураоттадаьча тха коллективо чIоагIо яьй балха овсарле кхы а лакхайоаккхаш хIара смена норма 120—125 процент кхоачашъе. Сийленца кхоачашдергда оаха тхоашта хьалхашка латта декхараш.

А. ГОЛОВКО,
бригадир.
В. РАЗДОБАРОВА,
мотористка.
П. НИКОЛЕНКО,
болхло.
№ 3 йола барзкъаш тега фабрика.

Иштта мара даха бокъо яц

МагIалбикерча мехкдаьтта доаккхача кхоалагIча коммунистически къахьегама промысла хIара смене, бригаде укх деношка доккхий къамаьлаш хул дIахо йодача хана мехкдаьтта дукхагIа даккхара де дезараш дувцаш. Къамаьлаш деча хана каст-каста хьоахаю Социалистически Къахьегама Турпала Н. Г. Заглада а Кирова цIерахча Ленинградски завода фрезеровщика нов. Леонова а цIераш.

Промысла кхоалагIча бригада агитатора Борис Каурбекович Вазиева, звеньевая йолча Загладан фрезеровщика Леоновеи статьяш ювцаш беседа е вIашагIкхета аьнна хоам баьчул тIехьагIа болхлоша аьлар:

— Из да гIулакх! Из вайх хIаранена пайдана а долаш, эшаш къамаьл хургда.

Іуйрийна, ши смена вIашагIкхийттача хана, агитатора Вазиева гоннахьа Іохайшар цунца цхьана къахьегаш бола новкъостий.

— Оаш массане а йийшай Надежда Григорьевна Заглада язъяь статья, — аьлар агитатора. — Къаьнарча колхозхочо юрташкара къахьегамхой тIахьийхаб хIара болх безамца кхоачашбара. ХIанзарча вахарах-м массанена а ха ма дезий: къа ца хьийгача, эхь ца хилча хIанз воахалургвоацилга, парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдулургдоацилга.

Вазиева, ладувгIаш багIарех безаме бIарг а теха, дIахо дувцар: ленинградски болхлочун Леонова статья йийшай аз. Цо йоах, нагахьа санна хIара болхлочо ший дикача цIера хам бойя, цо цIаккха а бе-башха ца хеташ дутаргдац кхоачамбоацараш. ХIаьта из-м вайна а доагIаш ма дий. Бакъдуй со?

— Бакъдуй хьо, Борис Каурбекович, — аьлар воккхагIа волча оператора Андрей Иванович Григорьева.

— Вай промысло ханал хьалха кхоачашъяьй укх шерара план. Дукха мехкдаьтта деннад вай семилетка пхелагIча шера чотах. Август бетта баьча балхах мехкдаьтта управленеи промыслови профсоюза комитетои карара кара тела цIе байракх хьожаяьй вайна. Цхьабакъда, бригада, промысла хIара члено безамца болх боре дуккха а дикагIа хургбар болх. Н. Г. Заглада дувцаш дола кхоачамбоацараш воай дац ала йиш йолаш дий вай?

— ГIалат къайладахьа хьаштдац, — аьлар воккхагIа волча оператора Васильцов Алексея. — Хьажал шо, украински колхозхочо дувцача къахьегамцарча гIулакхашка. Берригаш а бац вайх шоай гIулакх цIена леладеш. Дуккхаза а хулаш да вай гIулакх кхоачашдаь а далалехьа цIа даха сиха долаш.

— Бакъдуй, — йоахар агитатора. — Коммунистически цIи лелаеш я вай бригада. ХIаьта дукха членаш хIанаб бригаде Сийлен доска тIа боацаш? ТIаккха, болаш ба-кх хIаьта цIенача уйланца къа ца хьегараш а.

— Уж тайпа моттигаш хьаювца, — аьлар гонахьа багIараша, — тайпан цIераш ювца

— Ювцаргья тайпан цIераш а, — тешшаме аьлар Вазиева. — Укхаза ва Павел Игнатьевич Черноусов. Дукха ха йоацаш тIагIоллара бIарг а теха мара хьежавацар из № 83-9 йолча скважинага. Мехкдаьтта луш я аьнна хоам бир цо геологически отделага. ХIаьта, нагахьа санна бокъонца, цо болх миштa бу из хьежа хиннаваларе, цунна бIаргагургдар мехкдаьтта луш из ца хилар. Из бахьан долаш диъ дии диъ бийсеи даькхад скважино болх ца беш, хIаьта бригадо хьал ца доаккхаш дисад дуккха тоннаш мехкдаьтта. Звеньевая йолча Н. Г. Заглада дешашца ала мегаргда Черноусовга: «ший во болх, кхыметтел мекъал а къайлаяхьа гIерташ, тайп-тайпара бахьанаш дукха доахк вайна юкъе».

ХIаране ший декхар кхоачашдергдолаш, ший балха хьалхара жоп лургдолаш, юкъарча гIулакхах дог лазаргдолаш бе беза вай болх. Советски болхлочун цIи сий долаш хилар да эхь ца доадеш, тIагIертта, творчески къахьегилга, оборудоване, материалий хьурмат делга.

— Нийса ях Іа из, Борис Каурбекович — аьлар воккхагIа волча оператора Григорьева. Дика вахар аьнна хулаш яц болхлочун цIи сий долаш. Къахьегамца, творчествача йоаккхаш я из. ХIанз коммунизма материально - технически база хьаяра хьалхара бехктокхаме ва хIара болхло, яхаш вола фрезеровщик Леонов бакълув. Дегаза хеташ яха еза лодырий, тунеядций, балха тIа брак ерий цIераш.

ЛадувгIаш баьгIараша, массава раьза а волаш, могадир колхозхочо Н. Г. Заглада а болхлочо Леонова а даь къамаьлаш. Дог доагIаш бергба оаха болх, — лаьрхIар коммунистически къахьегама промысла хьалха латтача бригада берригача членаша.

Беседа чакх а яьнна, шоай балха моттигашка дIаболхача хана а дувцар мехкдаьттахоша Даьхенна планал совгIа мехкдаьтта далара шоай де дезараш.

Уж тайпа къамаьлаш деш собранеш хилар укх деношка района массадолча боахамашка.

Н. АЛБАСТОВ.

Сурта тIа: «Кавказ» яхача колхоза дикагIа вола комбайнер П. И. Пименов Н. Г. Заглада язъяь статья ешаш ва болхлошта.

С. Шерипова сурт.

ЦIЕНАЧА ДЕГАЦА

Дуккхача боахамашка дукха а дикагIа леларгдар гIулакхаш, йоах Житомирски областа «Цхьоалагіа май» яхача колхозерча 69 шу даьнна йолча звеньеваяс Надежда Григорьевна Загладас «Лакха лоаттаде ахархочун сий!» аьнна ше язъяьча статья тIа, нагахьа санна хIаравар ший балха участках, юкъарча гIулакхах эхь хеташ а дог лазаш а хилча. Ма атта а дика а хьахьекхай цо ший уйлаш! Бакъдар аьлча, ахархочун сий ца лоархIилга хург а дар хIанз, вай мохк коммунистически общество хьалъеш боаллача хана, шортта юртбоахама продукташ Іалашъяра дош кхоачашдеш латтача хана лаьттан а ший гIулакха а хам ца барах.

XX-ча партсъезда цIерахча юртбоахама артеле аз трактористалла болх бу дукха ха я, цудухьа сона дика хов цIена болх бар ахархочо мишта лоархI, цу тайпарча къахьегамах фу пайда боал. Масала, тхоца болх беш ба трактористаш Гадаев Германи Умаев Хьамиди. Колхозе цар болх бу селла дукха ха яц, хIаьта а цу юкъа шоай сийле яьккхай цар колхозе меттел, ерригача Курчалой районе а. Мишта дIахазийтай цар шоай цIи?

ЦIена болх бар бахьан долаш хазийтай эггара хьалха. МоллагIа а шоаш хьакарийца гIулакх боккхача безамца кхоачашду цар, йоакхо ю болх дукхагIа бара яь ца Іеш, дикагIа бара а. Даим цIена хул цар трактораш.

ХьажкIаш дика кхеьй звеньевая йолча Дадаева Заргана. ХIара гектара тIара 50 центнер хьажкIа яккха ше тIанийца декхар кхоачаш ца дар кхерар из. Ший деррига хьинар оарцагIдаьккхар цо, из декхар кхоачашдар духьа. Кхера ца езаш да Заргана гIулакхаш. Цун хьажкIий участкага хьежача ховргда цо ший декхар сийленца кхоачашдергдолга. Уж тайпа масалаш дуккха а доаладе йиш яр. Цхьабакъда, берригаш а ба ала йиш яц иштта цIена болх беш. ХIанз а болаш ба цхьабола «бала-механизатораш», юрта боахам айбара партеи правительствои шоашта тIадехка доккхий декхараш ца кхетадеш бола болхлой. Цу тайпарча болхлоех, йоах Надежда Григорьевна Загладас, юрта боахаме царна моттиг яц, царна эггара лирагIа дола таIазар де деза.

Цо яхачоа раьза ца хила йиш яц.

Н. КУРИЕВ,
трактарист.

СЕРДАЛО
3-гIа оагI. 16 сентябрь, 1962 ш.

ХЬАЬКЪАЛЦА ХИЛАРА ТIАХЬЕХ

ЛОНДОН, 12 сентябрь. (ТАСС). Машара гIулакх дохадара тIадерзадаь США-с Кубана духьала леладеча провокационни гIулакхий хьакъехьара ТАСС-а Заявлени чIоаггIа ювцаш да английски кепа йоазув. «Америка ВIашагIкхийтта Штаташ хьаькъалца хилара тIахьех Советски Союзо», — яхаш кхайкаду «Таймс» яхача газета кертайоазоно. «Хрущева Кеннедена кертагIа доах», — аьнна корта а болаш Заявлене изложени араяькхай «Дейли скетча».

США-с леладу гIулакхаш агрессивни хилар советски Заявлене тIа чIоаггIа тешавеш гучадоаккхилга белгалдоах «Гардиана». Кубацарча гIулакхашта лелаю американски политика «гуччахьа харцахьа я» йоах газето. ВIашагIкхийттача Штаташта Кубас тIема кхерам лоаттабу, яхаш, американски правительствас дувцар вIалла дош доацар долга белгалдоах «Дейли мейла». «Кортош бIогора ца довлийтара» а низ белга дитара а американцаш тIахьех газето.

СОФИЯ, 12 сентябрь. (ТАСС). Доккхача алапашца яздаь «Кубана духьал США-с леладеча агрессивни гIулакхаша массане юкъарча машара кхерам тувс». «Дунен халкъашта юкъера атмосфера кхохкаеш я США-с лелаю провокацеш», «Турпалча Кубана духьалара США агрессивни планаш йохаянза яргъяц» яха кертайоазонаш а долаш араяькхай ТАСС-а Заявлени болгарски газеташа. «Провокацеши агрессеши а йоацаш, хьаькъалера политика я эшаш яр» яхача передовой статья тIа «Работническо дело» яхача газето язду, провокацеш вIашагIъехкараш, агрессеши авантюраши езаенна хьувзараш чIоаггIа дIакхетабеш я ТАСС-а Заявлени, яхаш. Цу Заявлене тIа, белгалдоах газето, кхы цIаькха а хьахьекхай Советски Союза машар безаш йола политика, массане юкъара машар чIоагIбара тIехьа, дунен халкъашта юкъерча гIулакхий атмосфера къоагаяра тIехьа цIаккха тIера ца йоалаш Советски правительства лоаттабу къовсам.

Куба цхьаь яц, яхаш, белгалдоах «Отечествен фронт» яхача газето. Социалистически мехкий сийлахь-боккхача дезала халкъаш цунца да. Цунца да деррига кортамукъале езаш дола халкъаш. Деррига адамаша хоадамболлаш дIадех: «Кулгаш гаьна даха Кубана!»

БЕЛГРАД, 12 сентябрь. (ТАСС). ТАСС-а Заявленена изложени а еш, Советски правительствас США-на кертагIдоах Кубах латар дунен тIема юхьиг хургья, яхаш, белгалдоах югославски газеташа. Машар Iалашбар духьа дIахо а къовсам лоаттабе ше лаьрхIа хилар, дунен халкъашта юкъе латтача гIулакхий проблемаш, къаьстта а дунен халкъий чIоаггIа тIахьожам а болаш массане а деррига а герз дIа а доаккхаш, тIеххьарча тIемах юхедисаьраш дIадахарца дувзаденна дешаш США-ца цхьана дувца ше кийча хилар дIакхайкадаьд СССР правительствас, яхаш, белгалдоах «Борбаи» «Политикен» яхача газеташа.

КАИР, 12 сентябрь. (ТАСС). Деррига каирски газеташа эггара дикагIа гургйолчча моттигашка кепа теха араяькхай ТАСС-а Заявлени. Кубана духьал лелаеча провокацеша ядерни тIом хьоабе сахьат дац, яхаш, белгалдоах цар кертайоазонаша.

«Иджипшн газетт» яхача газето передовой статья тIа дагадохийт, Советски Союзо Кубана тела герзаш оборонана лаьрхIа долга хIанз дукха ха йоаццаш США президента Кеннеде ше бакъдаь хилар. XIаьта а, ше цу тайпара заявлени яь йоллашехьа а, язду газето, дукхха резервисташ эскаре боахилга конгрессана хьалхашка оттадаьд Кеннеде «дунен халкъашта юкъера гIулакхаш чIоагIа ирденна хиларах». ЧIоагIа тамашъе езаш хIама да из президента дер. Цу гIулакхо дагадохийт США-с Кубана духьал зулам хьовзаде тарлургхилар. ЧIоагIа Іовдала а хьаькъалца доацаш а хургдар цу тайпара хIама хьовзадар. 1961-ча шера Кубана баь хиннача гIовзача чугIортамал а дуккха а дуккхагIа зулам доалаш хургдар из.

Нагахьа санна шоаш тIом хьоабойя, цу шоаш даьчунах фу хила тарлургда бокъонца уйла е еза ВIашагIкхийттача Штаташа машара хьаштий духьа.

БЕРЛИН, 12 сентябрь. (ТАСС). Германски Демократически Республика общественносто хIанз эггара дукхагIа ювцаш яр ВIашагIкхийттача Штаташа леладеча провокационни гIулакхий хьакъехьа яь ТАСС-а Заявлени я. Столични кепа йоазоно дешарашта шерра дIадовзийт из лоархIамера документ. «Массанега ду кхайкарал: керда тIом ма хилийта», «Кубах латар бекхам боацаш дусаргдац», «Машара духьал еш йола кхераме провокацеш совцийта» яхаш кертайоазонаш а долаш арайоах газеташа Заявлене изложенеш.

Ядерни герз юкъе а доагIаш массане юкъарча тIема катастрофа дуненна тIа оттае тарлургдола провокацеш дIахо ца яра США тIахьех Советски правительствас, яхаш, белгалдоах «Нейес дейчланд» яхача газето.

Мамогга сихагIа германски машара договор оттадараи цун лярда тIа Малхбузерча Берлинера хьал лертIа доаладараи тIакхувш я, хьалхагIа а санна, Советски правительство яхаш йола моттиг кертагIйоах газето ТАСС-а Заявлене тIара.

Дорхали эгIазали хьалхьоаяьй революционни Кубана духьал агресси кийчъеча американски империалисташа леладеча гIулакхаша, аьлар ТАСС-а корреспондентага ГДР-а кубински халкъацарча барт-цхьоагIон комитета секретара Вальтер Штаубица. Машара кхерамеча тайпара событеш дегIаухаш хиларах тхоай дог-уйла кубински халкъагахьа хилар дIа а кхайкаду оаха, хIаьта провокацеш совцае, аьнна, Советски правительства хоадамболлаш беш бола тIахьехам чIоагIа раьзе хинна тIа а эц оаха, аьлар В. Штаубица.

НЬЮ-ЙОРК, 12 сентябрь. (ТАСС). XIанз США правительствас лелаеча провокацеша термоядерни герз а юкъедоагIаш болча массане юкъарча дунен тIема катастрофа дуненна кач йолла тарлургда, аьнна Советски правительствас баь хоам ба хIанз эггара дукхагIа американски кепа йоазоно бувцар. ТАСС-а Заявлене хьакъехьа американски информационни агентстваша Москвера дахкийтача хоамашта хетаяь обозревателий комментареш а передовой статьяш а арайоах газеташа.

Газеташ тIарча комментарех гуча да, Советски правительствас беча хоамо дукхагIа кхеташ бола, США цхьаццабола паччахьалкхен деятелаш боккъонца мукIарло динза балийтац кхерам тувсареи шантажеи политика пайдана ца хилара. «ВIашагIкхийтта Штаташ Кубах лате, цунах тIом хьар хургда, йоах Советаша» яхаш корта а болаш йолча статья тIа Нью-Йорк таймс» яхача газето хоам бу, Кубана чухьелхара деча тIахьехамашта критика яьй США сената «демократически фракце председателе Губарт Хэмпре, яхаш. Хургдолча хоржамашка шоашта политически ганзаш Іоае гIерташ конгресса залашка къамаьлаш ду «хьаьрбаьнна бехтокхаме боаца нах» хоадамболлаш юхатохара тIахьийхар сенатора.

Кубана духьал агресси яра сов чIоагIа тIехьа даьнна хьувза дIайха кортош шелдеш я советски Заявлени. «Мичча бессара Кубана чугIортар, моллагIа йола форда тIара блокада цIаккха а ца хиннача тайпара кхераме я хIанз», яхаш. мукIарло ду передовой статья тIа «Нью-Йорк таймс» яхача газето.

Цхьабакъда, советски Заявлени кхыча тайпара ювцараш а нийсбелар. Цу лостама хьалхле елар, советски Заявлени яшха аьнна шийгара дийхача, «шоашта дича бакъахьа хеттар дергда» США-с, аьнна, жоп деннача паччахьалкхен секретара Дин Раска. Д. Раска гIарагIа лувча «Нью-Йорк геральд трибюн» яхача газета а кхы укхал дикагIа ала хIама кораданзар ший редакционни статья тIа: «Воашта цхьаккха хIама хьа ца хоза кеп а оттаяь, динза даргдоацар дIахо а деш хургда вай...».

Цхьабакъда, цу кегаденнача хабарашта кIалха доаллар уж корзагIбалар да. Официальни Вашингтона вIалла ца меттар советски Заявлене даь хилар бакъ динза далац газеташ. Американски информационни агентстваша деча хоамех, КIайча цIагIа а паччахьалкхен департаменте а тIабийрзза Іомаеш ба ТАСС-а Заявлене текст. Кубински революци саIайда ера хьаьрбаьнна тIагIертараш уйла янза балац, Куба кортамукъале езача халкъа духьал шоаш леладеча хьаькъале доацача агрессивни гIулакхех хила тарлургдар фуд.

Чомбе юха а мIараш кхувдаю

ПАРИЖ, 14 сентябрь. (ТАСС). Цхьа кIира совгIа ха мара яьннаяц шийна тIаенача катангски проблема къоастаяра плана катангски «президент», Чомбе «принципиально» раьза хинна, хIаьта Чомбе кararча цIиймергаша юха а доладаьд шоай бандитски гIулакхаш.

Элизабетвилера беча хоамах, катангски жандармай йоккхача группо дов даьд Элизабетвилан Кисвишенеи юкъерча наькъ тIа латтача ООН эскарашцарча индийски отряда. Духьал совле шоашка хиларах пайда а ийца катангски цIиймергаша дов даьд ООН салташта, хIаьта вокхар а лорабаланза ца боалаш дов юха даьд. Из дов хиннача боабаь а човнаш хинна а нах ба.

Унерча керта бехк унахцIенача кертах бахийта безам болаш хиннача Чомбе ООН бехке еш чIоагIа къамаьл дир. Циггача кхерам тIатувсар цо тIом хьоабергба ше яхаш. «Аз дош лу шоана, — эхь доадаь йоахар сепаратистий тхьамада, — дIадахача шера сентябреи декабреи хиннача тайпара берий ловзорг кхы цунах хург ца хилара». Вицвенначоа тара ва Чомбе сентябре а, хIаьта иштта декабре а цIенваь вохавечара из кIалхарваькхараш цо товр деш йола кхыча мехкий монополеш хинна хиларах.

Катангски жандармаша цIаькха а провокационни дов дарца дувзаденна тахан Чомбега хаьдда протест дIахьенза а дIахо йодача хана цу тайпара провокацеш хуле, цар цIенхашттарча хIамашка кхоачавергхилар цунга дIахайтанза а валанзар Элизабетвилера ООН-а викал.

Цхьаккха тайпара а катангски дош къоастаделга дезаш боацача ший аьлашкахьара гIоновкъостал шийна хургдолга хайнача Чомбе цIаькха доладаьд ший гIулакхаш. Хланз цо уж тайпа провокационни гIулакхаш леладара маIан да, гучох, Конго центральни правительствага кхы а ше яхар дайта гIертар.

Керда сезон хьайийлай театро

Селхан Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен Х. Нурадилова цIерахча театро дIайолайир керда театральни сезон. Азербайджански драматургаша И. Косумовеи, Г. Сайдбалеи язъяь пьеса оттайир театра коллективо. Сакъердаме тема йолаш йола премьера безаме тIаийцар зрителаша.

Керттера ролаш ловзайир Нохч-ГIалгIай АССР халкъа артистка А. Исаевас, Нохч-ГIалгIай АССР халкъеи РСФСР заслуженнии волча артиста Я. Зубайраева, артисташа Р. Паскаевас, М. Шовхаловас, М. Хадзиева, Х. Нудушева, иштта кхычар а.

Пьеса оттаяьй режиссераша М. Минаевеи, Л. Горькаяси.

Культура университет хьайийлай

Химикий культура ЦIагIа вIашагIъеллай культура университет. Университета Совет болх бе йолаеннай.

Культура университете хургья педагогика, Іилма, техника унахцIенон факультеташ. Педагогика факультете лекцеш ешаргья Черноречерча юкъерча а бархI шера дешача а политехнически школай хьехархоша.

Іилма, техника, унахцIенон факультете лекцеш ешаргья специалисташа химкаша — технически отделий болхлоша а производствайи цехийи кулгалхоша, инженераша, техникаша, Черноречерча больница болхлоша а.

Н. ОЛИМПИЕВ.

1812 шерарча Даьхен тIема 150 шу дизарга

Калужски области Тарутино яха юрт. Наполеоновски эскара духьала лата кийчлуш 1812 шера Нара яхача хи йисте кхаь кIира лаьттад эрсий эскар. — Чот йоацаш мамай ополченцаш боабаь Непрядви санна вайна сийлена да Нара яха хий, — аьлар воккхача эрсий полководца М. И. Кутузова.

Сурта тIа: Тарутино яхача юрта юхе Нара яха хий.

О. Кузьмина сурт.

ТАСС фотохроника.

КАЛУЖСКИ ОБЛАСТЬ. Эрсий городашта юкъе ханна эггара йоккхагIа ярех йолча города — Малоярославца йоургйоацаш йола сийле еннай 1812-ча шеро. Фельдмаршала М. И. Кутузова хьалхленца Малоярославцера дIайолаеннай эрсий арме контрнаступлени.

1812-ча шера 12(24) октябре укхаза хилар, эрсий эскаро котало яьккха тIом. БархIаза дIа-юха карара кара яхай город. Эрсий чIоаггIа духьал латтарах Малоярославле гIолла Калуге вохаваланзар Наполеон. Укхаза эша а ийша, ший эскар Боровске гIолла Можайске, дIахо французаша шоаш йоассаьча Смоленске новкъа гIолла дIадигар цо.

СУРТА ТIА: Малоярославцерча Черноостровски монастыра хьалхашкара майда — 1812-ча шера 12(24) октябре бирса тIом хиннна моттиг.

О. КУЗЬМИНА сурт.

ТАСС фотохроника.

КЕРДА СБОРНИК

Нохч-ГIалгIай книжни издательства укх деношка кепа теха нохчий меттала арадоаккхаш да къонача поэта Эдилов Хасмохьмада яздаь «Лаьттан цинц» яха стихотвореней сборник.

Стихотворенел совгIа, кхо поэма а я сборника тIа. Хьалхарча оагIо тIа кепа техача «Памятник оттадеча» аьнна корта а болаш йолча стихотворене тIа поэта дувц къахьегамхой баьчча хиннача В. И. Ленина сийлахь доккхача гIулакхех.

«КIаьнк са ва» яхача поэма тIа гойт Іадата, шариIата законаш хьаллоаттадеш бола нах вай замалахь а болаш хилар.

Боккха чулоацам болаш йолча ший стихотворенешца поэта дувц вай вахар чухь хинна доккхий хувцамаш.

Еша атта йолаш, мотт шаьра болаш язъяь я нов. Эдилова стихотворенеш.

А. ХАДЖИЕВ.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ РАДИОВЕЩАНЕИ ТЕЛЕВИДЕНЕИ КОМИТЕТО ДIАКХАЙКАЮ ИЛЛИ ДАККХАРА ЙОЛА КОНКУРС

Конкурса хьалаш:

1. Конкурс дIахьу кхы тIа а илле искусство дегIайоалаяра, репертуара идейни чулоацам лакхбара хIанзара советски вахар а КПСС XXII-ча съезда решенеш тIа белгалъяьккха йола коммунистически гIишло хьалъяра йола снйлахь-йоккха Программа вахаре кхоачашъяра Советски халкъон республика къахьегамхошен лоаттабу къовсам а бувцаш дола керда иллеш кхоллара.

2. Илли яздаь хила деза оаза фортепьяно а баян а е къамий инструмент (каьхата а дахчан а пандараш, балалайка) тIехьа лакха йиш а йолаш художественни дика яздаь а долаш.

3. Илле текст хила мегаргья нохчий а, гIалгIай а, эрсий а меттала.

4. Конкурсе дакъа лаца йиш я профессионални а самодеятельни а композиторий.

5. ДикагIа долча иллешта оттаяь преми:
Хьалхараяр цаI — 150 сом,
ШоллагIъяр шиъ — хIаранена 120 сом,
КхоалагIъяр кхоъ — хIаранена 100 сом.

Конкурса хоадаь ха я 1962 шера цхьоалагIча сентябре денз цхьоалагIа ноябрь хьатIакхаччалца.

«Конкурсага» аьнна тIа а яздаь шоай иллеш автораша дIадала деза укх адресах: Грозный, Проспект Победы, 8, радиокомитет, «Конкурсага».

КОНКУРСА ЖЮРИ.

ХРОНИКА

«РСФСР чурча гIулакхий республикански Министерствах РСФСР общественни порядок лораяра республикански Министерство ярах» 1962-ча шера 30-ча августе арадаьннача РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1962 шера, 8 сентябре ший указаца Нохч-ГIалгIай АССР чурча гIулакхий Министерствах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика общественни порядок лораяра Министерство йойла, аьнна **соцам баьб.**

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

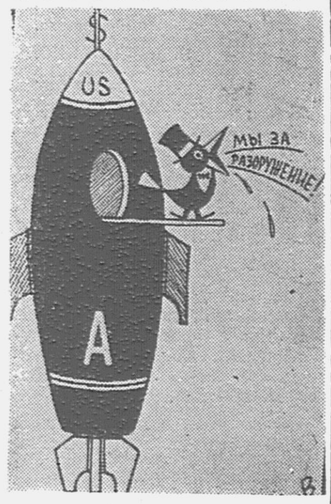

СОЛОВЕЙ РАЗБОЙНИК...
М. Вайсборда сурт.
ТАСС фотохроника.

ГIалгIай хьалхара альпинисташ

Дуккхача хана денз Кавказ Іомаеш хиннаб дунен массе миIингашкара Іилмахой. Эггара денал долашагIа, хIама довзара эггара сутарагIа бараш хиннаб укхаза ихараш. Кавказа лоамий бирса Іалам Іомадеш дукха къахьийгад альпинисташа.

Альпинистий цIераштеи сийлахьарча гIулакхаштеи юкъе йоккха моттиг дIалаца йоагIаш ба альпинисташта никъ хьехаш, царца лоамаш тIа бувлаш, цу тайппара, шоаш а денал дола альпинисташ хинна БузуртановгIар Яни, Исакх, Муса, Инаркъа, Абзи, иштта дуккха кхыбараш а. Лоамаш дика довзаш хиннача цар гIо-новкъостал даьдецаре, шоаш лийрхIар иштта чакхдаргдацар Кавказа лоамаш тохкаш хиннача Фрешвильда, Мура, Туккера, Фишера, Мекка, Преображенскаяй, иштта кхычар. Къахьегам дукха безаш, денал долаш, новкъостал де кийча болаш лоамарой хилар къаьгга дика хьахьокх БузуртановгIарна карагIдийнача дикача гIулакхаша.

Альпинисташта-лоамарошта юкъе къаьстта белгалвоалаш хиннав Бузуртанов Яни. Из хеставеш дукха йоазонаш даьд Кавказа лоамаш тохкаш хиннача гIорбаьнача Іилмахоша. ЦIи хезза волча швейцарски альпиниста Андреас Фишера яздаьд:

«Яни — ше морг кхы воацаш, дика чарахь ва, тамашне кадай, хало лоалуш, мелла доккха хIама тIакхачарах ца вохаш, хIама дика дагадохаш, массе хIамах кайоалаш саг ва, из массаза а кийча ва эшшача метте новкъостал де... Йоаллае йизза бокъо а йолаш, Лоаман Эрсий Общества значок йоалл Бузуртанов Яне наькъа тIа...»

Карачаево - Черкесе 3599 метр лакха а болаш цхьа лоам ба. Яни никъ хьехаш а волаш эггара хьалха альпинисташ цу лоам тIа баьннача хана цIи йоацаш хиннача цу лоамах «Сона хет» яхача гIалгIай шин дешаца, Бузуртанов Яне сийна, «Сунахет» аьнна цIи тиллай альпинисташа. Из ший йоазонашца белгалдоах цIи хезза волча эрсий исследователя А. К. Мекка. Цу хана денз «Сунахет» аьле язбу из лоам географически карта тIа.

Вай Даьй-мехкара а доазол дехьара а альпинизма специалисташ цецбоахаш, селла чIоагIа къахьегама хьинар долаш а хиннаб вежарий БузуртановгIар Яни, Муса, Исакх.

Вай мехка эггара хьалхара а деррига дунен тIа эггара лакхехьарчарех а 3000 метр гаьнара гIишлой материалаш (кхера, гIум, кIир) кара тIа а кхухьаш шин бетта лаккха лоам боса цIа дир цар. Лоаман Эрсий Общества 1903-ча шерарча отчета тIа дIаяздаь да: «Общества вахаре къаьстта доккхача маIанера хIама да Бешлоама оагIон тIа наькъахошта лаьрхIа Россе эггара хьалхара цIа хьалдар а хьаделлар а...» Беш-лоам тIа БузуртановгIар хьалдаьча цу цIагIа мел нийсвеннача чIоагIа хамбеш хьоахабеш хиннаб из хьалдаьраш.

БузуртановгIар берригаш шийха хьабаьнна вола Цогал (бокъонца йола цIи а йоацаш, вешта цунах тилла цIи хила мегаш я из) геттара дика Беш-лоам а бовзаш денал долаши кадайи чарахь хиннав. Из вIалла кхераш хиннавац, доацарех тешаш бола моттигера нах баьха ца Іеш. кхыметтел наькъа лела альпинисташ а унзарбоахаш хьекхача михах, лоам текхача шанах, иштта кхычарех.

Цхьацца доацарех теша а тешаш, цар балех шоаш лорабар дехаш сагIаш деш хиннад наха. Цхьабакъда цу доацарех вIалла дош хеташ хиннавац Цогал. 1860-ча шерашкахь Беш-лоама тIара шанаш тохкаш хиннача лоамий инженера Васковатова яхачох, из кийча хиннав хьаштдолча хана Беш-лоама тIа вала.

Укх статья тIа вай бийцараш хьалха дIаяхача хана хинна кIеззига гIалгIай альпинисташ мара бац. Кавказа лоамаш тохкаш, царна тIабувлаш хинна кхыбола денал дола альпинисташ бувца а белгалбаха а беза. Альпинизм дегIаяро чIоагIа новкъостал ду Іилман массе тайпара доакъош, къаьстта а этнографи, истори, метташ довзара. Иштта дукха пайдана материал лургьяр Нохч-ГIалгIай республике альпинизм шерра йоаржяяро. Іалаьмате дукха Іаламан ганзаш шоашкахь дукха йола Кавказа лоамаш тохкаш, Іомадеш бола керда альпинисташ хьахургхиларах тешаш хургда вай.

А. И. ШАМИЛЕВ,
СССР Іилмай Академе этнографе института аспирант.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре.

Йоккха зал — «ВорхI нянка».

Долалу: 12, 2, 4, 6, 8, 10.

ЗIамига зал № 1 — «ВорхI нянка».

Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

ЗIамига зал № 2 — «ВорхI нянка».

Долалу: 1, 3, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 3 — «ВорхI нянка».

Долалу: 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

«Родина» яхача кинотеатре.

Берий сеанс 16-ча сентябре.

«Моаршал да шуга, бераш».

Долалу: Іуйрийна 9 сахьат даьлча.

«ВорхI нянка».

Долалу: 10.35, 12.10, 1.45; 3.20, 7, 9.

«Сийрда сигале».

Долалу: 5.15, (йIаьхьяь сеанс)

«Хозача лоамашта юхе».

Долалу: сайрийна 9 сахьат даьлча.

17 сентябре денз **«Гекльберрифинца хинна гIулакхаш».**

Гор. Грозне, Славянски улицагIа, № 9 «а», яхаш йолча Сукачева Нина Федоровнас суде деннад город Грозне, Бутенко поселке, Подгорная улицагIа, № 15-5, вахаш волча Сукачев Александр Дмитриевичагара ше хьаяларах дола дош.

Дош дувцаргда Старопромысловски района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15, Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехкокхама секретара — 2-45-48, партийни вахарен, экономикан, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ05130. Заказ № 4850.